Slovenski
VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXV | CELOVEC, PETEK, 9. MAJ 1980 | ŠTEV. 19 (1967)

Tovariš Tito je umrl njegovo delo bo živelo

v vsem tistem, kar bo storjenega za človeka in njegov napredek

Čeprav že tedne in celo mesece pričakovana, je vendar splošno presunila vest, ki je minulo nedeljo šla v svet: umrl je predsednik Jugoslavije, trikratni narodni heroj maršal Josip Broz Tito.

Ob tej neizprosni in nespremenljivi resnici ni onemela le celotna Jugoslavija, ki je izgubila svojega največjega in najdražjega človeka; nenadomestljive izgube se je v tem trenutku zavedla tudi najširša svetovna javnost.

Kajti ime Tito bo ostalo v zgodovini človeštva zapisano med največjimi osebnostmi, med tistimi izjemnimi duhovi, ki so tvorno sooblikovali ter v pozitivnem in progresivnem smislu preoblikovali človeka in njegov svet.

„Njegovo življenje se je začelo kot majhen bister izvir, ki je nenehno naraščal in prerasel v mogočen veletok, ki si utira pot do popolne enakopravnosti vseh narodov in ljudstev.“ V politično življenje je stopil kot navaden delavec, vendar z žarom resničnega revolucionarja, ki je iz slabe, maloštevilne komunistične partije, raztrgane z notranjimi frakcijskimi borbami in ločene od širokih ljudskih množic, uspel zgraditi močno, enotno organizacijo, sposobno, da popelje narode Jugoslavije v odločilen boj in da jih zanesljivo vodi k zmagi nad reakcijo in fašizmom, prek ljudske revolucije pa v graditev socialističnega družbenega reda.

Pod njegovim genialnim vodstvom so si narodi Jugoslavije v junaškem narodnoosvobodilnem boju izbojevali zmago nad neprimerno močnejšim in najsodobnejše oboroženim sovražnikom, obenem pa tudi že položili temelje nove države, zgrajene na temeljih ljudske oblasti in enotnosti ter bratstva vseh njenih narodov in narodnosti. Prav velikanski delež v borbi proti fašizmu in lastna osvoboditev sta bila jamstvo, da Jugoslavija ni postala predmet v povojnih kupčijah in delitvah interesnih sfer velikih sil, kakor je tudi v poznejših letih uspešno branila svojo sredi oboroženega boja porojeno in v samostojen razvoj usmerjeno pot.

Tako je postal tovariš Tito simbol vsega tistega, kar pomeni in predstavlja nova Jugoslavija: s svojim velikim prispevkom v boju svobodoljubnega človeštva proti fašizmu in reakciji; s svojimi dosežki v povojni obnovi in v razvoju iz zaostalosti v sodobnost; s svojo odločno obrambo samostojne poti v socializem in z razvijanjem samoupravne družbe; s svojim zglednim uresničevanjem dejanske enakopravnosti narodov in narodnosti; s svojo dosledno politiko neuvrščenosti ter borbo za mir, napredek in enakopravno sodelovanje v svetu.

Tito je sedaj mrtev, toda njegovo delo bo živelo. Živelo bo v vsem, kar se bo doma v Jugoslaviji in širom po svetu ustvarjalo, oplojeno z njegovim revolucionarnim duhom, za človeka in njegov napredek. Morda se začenjamo tega prav zavedati šele v sedanjem trenutku. Toda odziv, ki ga je imela Titova smrt, prepričljivo kaže, da je ta zavest vsesplošna.

V kratkih besedah ni mogoče opisati vsega tistega, kar je izražala nema žalost, ki je zajela Jugoslavijo, vse njene ljudi, ko so se poslavljali od svojega ljubljenega predsednika. To je bil izraz milijonsko pomnožene žalosti ob izgubi najdražjega, ki pa se je hkrati že prelila v skupno zakletev, da hočejo v njegovem imenu še bolj strnjeni in enotno nadaljevati njegovo delo. S tem hočejo izpovedati svojo hvaležnost za vse tisto, kar jim je razdajal v desetletjih svojega življenja in dela.

Hvaležnost in priznanje za njegov velikanski prispevek v dobrobit človeštva izražajo tudi vsi številni odzivi širom po svetu, kjer povsod poudarjajo izjemno veličino osebnosti Tita in neprecenljivo vrednost njegovega dela. Pri tem je gotovo v posebno zadoščenje, da mu danes izrekajo priznanje tudi tisti, ki včasih z njim niso soglašali, pa so spoznali in priznavajo vsebino in pomen njegove miroljubne politike. O tem je govorila tudi včerajšnja poslovitev v Beogradu, kjer se je zbralo iz vsega sveta toliko vodilnih državnikov, kot jih doslej verjetno še ni bilo na nobenem drugem pogrebu. Ta „svetovni vrh“ je pričal o tem, da se svetovna skupnost s hvaležnostjo klanja človeku, ki je kot predan revolucionar, kot legendarni partizanski voditelj in kot priznan državnik ter neumorni borec za mir vtisnil 20. stoletju neizbrisen pečat.

Posebno prizadeti so jemali slovo Titovi soborci. Iz številnih držav so prišli, med njimi tudi zastopniki Zveze koroških partizanov, da izkažejo poslednjo čast svojemu nekdanjemu vrhovnemu komandantu, ki jih je skozi leta težkih bojev, sovražnikovih ofenziv, pomanjkanja in nečloveških naporov vodil do veličastne zmage nad najhujšim sovražnikom človeštva — fašizmom. Solze ganjenosti, ki so privrele iz oči starih, v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji prekaljenih borcev, so se kot hvaležen poklon najzvestejših uvrstile med številna domača in tuja odlikovanja.

Ne nazadnje pa smo s Titovo smrtjo utrpeli bolečo izgubo tudi koroški Slovenci in z nami narodnostne in druge manjšine sploh. Kajti boj predsednika Tita za pravične in enakopravne odnose v svetu je posebej veljal tudi manjšinam, katerih pravice je branil v mednarodni areni. Hvaležni smo mu za podporo, ki nam jo je vedno dajal — pri posebnih srečanjih, v sklopu meddržavnih odnosov in pred najvišjimi mednarodnimi forumi.

S svojim delom si je ustvaril Tito trajen spomenik — ostal bo v živem in častnem spominu kot delavski borec, vojak revolucije, sin ljudstva, občan sveta, ki je v polni revolucionarni in človeški veri nosil v srcu delavski razred, ljudstvo in človeka.

Koroški Slovenci smo se poklonili spominu nepozabnega tovariša Tita

Ob smrti jugoslovanskega predsednika Tita sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev v sredo zvečer priredila v celovškem Domu glasbe žalno sejo, na kateri smo se tudi koroški Slovenci poklonili spominu velikega in zaslužnega revolucionarja, politika in državnika, ki je — kakor je v žalnem govoru dejal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter — že za časa svojega življenja postal legenda in simbol borca za pravice ponižanih in razžaljenih na vsem svetu. Seje so se udeležili odborniki vseh slovenskih organizacij, krajevni zaupniki, občinski odborniki in številni drugi zastopniki naših ustanov. Navzoči pa so bili tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec in konzul Alfonz Naberžnik, predsednik Zveze socialističnih borcev za svobodo Hans Pawlik, sekretar Avstrijsko-jugoslovanskega društva Werner Pressl in drugi predstavniki.

Sejo je pričel predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, ki je dejal, da je smrt predsednika Tita pretresla ves svet, saj je z njim umrl dosleden borec za mir in pravične odnose v svetu. Lik velikega pokojnika je orisal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je poudaril neminljive zasluge Tita kot revolucionarja, kot legendarnega partizanskega voditelja, kot graditelja nove socialistične samoupravne Jugoslavije in kot državnika-borca za mir, pravičnost in napredek. V tem okviru je posebej naglasil tudi prizadevanja Tita za dosledno uresničevanje pravic manjšin ter zagotovil, da bomo koroški Slovenci v smislu Titovega naročila nadaljevali boj za pravice, ki nam grejo, za rešitev nacionalnega vprašanja v sklepu borbe za razumevanje med narodi in za mir v svetu.

Navzoči so počastili spomin nepozabnega tovariša Tita z enominutnim molkom, žalno sejo pa so zaokrožili Sonja Ban in Tonči Schlapper z recitacijskimi prispevki ter mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba pod vodstvom Lajka Milisavljeviča s partizansko in koroško narodno pesmijo.

Pred petintridesetimi leti

je bila ustanovljena prva slovenska narodna vlada

Zasenčena s smrtjo predsednika Tita je bila v ponedeljek petintridesetletnica imenovanja prve slovenske narodne vlade, s katero je bilo 5. maja 1945 zaključeno eno najpomembnejših obdobij boja slovenskega naroda — boja za izgraditev ljudske oblasti in lastne državnosti. Od takrat obhaja občina Ajdovščina vsako leto 5. maja svoj občinski praznik.

Občina Ajdovščina leži v zahodnem delu Slovenije in meji na občine Nova Gorica, Postojna, Sežana in Idrija. Obsega Zgornjo Vipavsko dolino, del Trnovskega gozda, Hrušice in Nanosa. Ima nekaj nad 20 tisoč prebivalcev, večja kraja, ki imata bolj mestni značaj, pa sta Ajdovščina in Vipava. V občini so med gospodarskimi panogami najvažnejše živilska, gradbena, lesnopredelovalna in tekstilna industrija, pomembno pa je tudi kmetijstvo z zelo razvitim vinogradništvom; vendar je nagla industrializacija precej pustila ob strani razvoj preostalih kmetijskih dejavnosti.

Kakšnega pomena — ne le v slovenskem in jugoslovanskem, ampak tudi v mednarodnem pogledu — je bila izbira časa in kraja za imenovanje prve slovenske narodne vlade, izhaja iz članka, ki ga ponatiskujemo iz slavnostne brošure, ki jo je ob 30-letnici ustanovitve prve slovenske vlade izdala skupščina občine Ajdovščina. Članek je napisala znana slovenska politična delavka Vida Tomšič, ki je v prvi slovenski vladi zavzemala položaj ministrice za socialno politiko, danes pa je članica predsedstva SR Slovenije.

Izbira časa in kraja za imenovanje slovenske narodne vlade „brž ko bodo dani potrebni pogoji," kar je bilo s posebno deklaracijo sprejeto že februarja 1944 v Črnomlju, pomeni, da so bili 5. maja ti pogoji izpolnjeni, da je bilo obdobje boja za osvoboditev končano in da je nastalo novo — obdobje graditve.

Kakor vemo, osnovni vprašanji pri tem nista bili značaj in sestava vlade, ampak prav čas in kraj — oboje pa se je zgodovinsko nujno strnilo 5. maja 1945 v Ajdovščini. Zdi se, da lahko rečemo, da ta dogodek ni bil mogoče prej in da se ne bi smel dogoditi pozneje. Omogočile in terjale so ga vojaške in zunanjepolitične razmere v zadnjih dneh druge svetovne vojne. V Sloveniji se je do zadnjega bil boj slovenskega naroda — ob močni podpori borcev vseh narodov Jugoslavije — za plodove štiriletnega partizanskega vojskovanja, proti poskusom, da bi bila slovenska zemlja drobiž za obračune velikih, da bi tu začrtali meje interesnih sfer, in posebej še proti poskusom, da bi od te zemlje ponovno nasilno odtrgali, kar je povezala ljudska vstaja in kar so potrdili sklepi Kočevskega zbora, AVNOJ in SNOS — združitev slovenskega Primorja in Istre s Slovenijo in Jugoslavijo.

Danes je dovolj poznan dogovor o razdelitvi Jugoslavije že 1944. leta med Churchillom in Stalinom po ključu 50:50, poznani so napori zahodnih zaveznikov, da bi zadržali Titovo armado vsaj na mejah stare Jugoslavije, lahko tudi sklepamo o dogajanjih, ki so hrabrila nemškega okupatorja in njegove pomagače k zagrizenemu upiranju prav v Sloveniji, predvsem pa na stari meji Jugoslavije. Znani pa so tudi nešteti dokazi o tem, kako so slovenski kvislingi računali, da bodo najprej z nemško pomočjo, nato pa „samostojno" kot „vojska kralja Petra" prevzeli oblast in pričakali zahodne zaveznike kot „edina" vojaška sila v Sloveniji. Ob končnih zmagovitih operacijah proti hitlerjevski Nemčiji so začeli nastajati med zavezniki nesporazumi glede povojne ureditve v Evropi in predvsem glede zagotovitve ozemeljskih interesov velesil samih. Slovenska protiljudska cerkvena in posvetna gospoda se je poskušala v teh okoliščinah afirmirati pri zahodnih velesilah prek tiste ekipe, ki se je na videz manj kompromitirala z Nemci. Kot nadaljevalci drobnjakarske politike fraka in talarja v slovenski zgodovini so bili v zameno za svojo oblast in v strahu pred oboroženimi silami lastnega naroda pripravljeni njegovo usodo izročiti tujim silam, istim, ki so ozemlje Slovenije že uporabljale kot drobiž za barantanje zdaj z Italijo, zdaj z Nemčijo, kar vse smo Slovenci poznali posebno še od londonskega sporazuma 1915 naprej. Njihovi poskusi, da bi se Anglo-Amerikancem predstavili kot vojaška sila, ki je „premagala" Nemce, so bili v bistvu poskus, da bi iztrgali zmago iz rok resničnih borcev proti okupatorju in s tujo pomočjo postali „zmagovalci" v državljanski vojni, ki so jo zanetili in vodili v korist okupatorjev.

Klavrne spletke voditeljev starih slovenskih meščanskih strank in cerkvenega vodstva, ustanovitev „vlade enodnevnice" 3. maja v Ljubljani, ki je nato jadrno zbežala pred partizani, so že takrat in pozneje zbujale v ljudstvu globok prezir. Toda ni odveč, če teh spletk ne pozabimo — saj so hkrati izražale delovanje tujih sil proti utrditvi neodvisne in svobodne Slovenije in Jugoslavije, sil, ki z določeno kontinuiteto ponavljajo in obnavljajo poskuse računati z našo zemljo kot strateško pomembnim področjem, ne da bi upoštevali suvereni in svobodni narod, ki tu živi.

Kako zvesto je izdajalska slovenska gospoda verjela v „nagrade" za boj proti partizanom in kako globoko je padla v lastni demoralizaciji, o tem pričajo njeni strahotni zločini še zadnje dni okupacije. Zapeljane slovenske fante in može so hujskali na brezobziren uničevalen boj proti partizanom prav v času, ko so se ti bojevali za meje združene Slovenije. Ko so tako še poslednjič pomagali zločinskim okupatorskim vojskam, da so se lažje umikale, so hkrati že hlapčevsko služili novim tujim vojskam, da bi prišle pred slovenskimi partizani tudi do Ljubljane in ne le v Trst, Gorico, Celovec.

Vodstvo slovenskega osvobodilnega gibanja je že precej pred 5. majem sklenilo uresničiti sklep o imenovanju slovenske vlade, vendar se je to zakasnilo prav zaradi teh izredno hudih bojev, ki so celo še po uradni kapitulaciji Nemčije divjali prav na slovenskih tleh. Vse politične in vojaške sile NOB so bile usmerjene k cilju, da z lastnimi silami dokončno osvobodimo vse slovensko etnično ozemlje. Zato so v Trstu in ob Soči iz Italije brez večjih bojev prodirajoče anglo-ameriške enote naletele že na morje napisov „Tukaj je Jugoslavija", „Tukaj smo Slovenci". Za temi napisi je stala organizirana ljudska oblast in enote IX. korpusa kot sestavni del IV. jugoslovanske armade. Prav pred temi odločilnimi dogodki so se vse partizanske vojaške sile organizirale kot enotna armada vseh narodov in federalnih enot Jugoslavije. Tako se je JA pripravila na srečanje z zavezniškimi vojskami na tem ozemlju ne le kot osvoboditeljica lastnih narodov, ampak tudi kot enakopravna zavezniška armada s pravico, da drži v imenu protihitlerjevske koalicije ozemlja, ki jih je osvobodila.

S tem, da je bila 5. maja imenovana slovenska narodna vlada kot najvišji izvršni in odrebodajni organ državne oblasti v Sloveniji kot federalni enoti Jugoslavije, so bila vzpostavljena razmerja in odgovornosti med civilnimi in vojaškimi organi nove zvezne države.

Imenovati prvo slovensko vlado sredi Primorske, katere trpljenje, boj in nezlomljiva sila so ves čas navdihovali in krepili slovenski osvobodilni boj, je narekovala želja, da tudi s tem aktom potrdimo odločno voljo vseh Slovencev, da ostanejo gospodarji na svoji zemlji in da se združijo v novi Jugoslaviji. Tako je postala Ajdovščina, onstran stare jugoslovanske meje, prva slovenska prestolnica v času, ko je bilo vse etnično ozemlje Slovenije politično in vojaško združeno. Imenovanje vlade in vojaško obvladovanje ozemlja je tedaj onemogočilo vsakršen poskus, da bi zavezniške vojske napredovale globlje v zaledje Trsta. V osvobojeno Ljubljano je prva slovenska narodna vlada prišla 10. maja kot vodstvo edine slovenske politične in vojaške sile in v okviru Titove Jugoslavije, mednarodno priznane slovenske države, pripravljena, da organizira graditev nove države in boj za priznanje njenih meja.

Smrt slavnega partizanskega komandanta

Minuli petek, le dva dni pred dopolnitvijo 66. leta starosti, je v Ljubljani umrl slavni partizanski komandant generalpodpolkovnik in narodni heroj Peter Stante-Skala.

Kot sin celjske delavske družine se je že v mladih letih vključil v napredno gibanje ter bil kot revolucionar izpostavljen zasledovanjem oblasti v stari Jugoslaviji. Po okupaciji leta 1941 je bil med organizatorji prvih partizanskih edinic, potem pa je zaslovel kot drzen borec, kot priljubljen komandant in kot preudaren politični delavec. Bil je eden izmed velike trojke oblikovalcev zmagovite slovenske partizanske vojske — skupaj s Francem Rozmanom- Stanetom in Dušanom Kvedrom-Tomažem. Ta imena so zapisana med tvorce tiste zgodovine slovenskega naroda, ko se je kovala nova državnost in je rastel nov nosilec ljudske oblasti v njej. Skupaj s Stanetom in Tomažem je Skala organizator ene najbolj slavnih partizanskih enot, druge grupe odredov, ki je operirala najprej kot ustvarjalec in branilec prvega slovenskega svobodnega ozemlja, nato pa v Dolomitih, na Gorenjskem, Koroškem in Štajerskem. In od Pugleda ter Stične, pa preko Žužemberka, Baške grape in Črnega vrha je pot junaškega partizanskega komandanta Skalo vodila do Koroške, kjer so boji s fašističnimi silami trajali vse tja do 15. maja.

Številnim izrazom sožalja ob smrti Petra Stanteta-Skale se je pridružila tudi ZSO. V njeni brzojavki, ki jo je poslala Republiški konferenci SZDL Slovenije, je rečeno:

Ob smrti narodnega heroja Petra Stanteta-Skale izreka Zveza slovenskih organizacij na Koroškem RK SZDL in vsem delovnim ljudem SR Slovenije iskreno sožalje. Koroške Slovence in še posebno slovenske partizane povezuje s pokojnim tisti del skupnega boja, ki bo ostal z zlatimi črkami zapisan v zgodovini slovenskega naroda. Prosimo, da tudi družini umrlega prenesete naše sožalje.

Skupnost tudi v dejanjih

in ne samo v verbalnih izjavah

V letošnjem koroškem „jubilejnem letu" je pogosto slišati mnenje, da je treba iskati dialog med obema narodnostnima skupinama. Tudi z najvišjega mesta v deželi slišimo vedno spet opozorila, vabila in pozive, da je v interesu skupnosti, ki izvira iz skupne preteklosti, treba iskati skupno pot in skupno govorico. Le tedaj, ko bi bilo take besede treba spremeniti v dejanja, pa je takoj dosti manj pripravljenosti za resnično skupnost.

Eden takih primerov je tudi „izkušnja", ki jo je napravila Koroška dijaška zveza. Ob priložnosti 25-letnice podpisa državne pogodbe je nameravala KDZ prirediti 15. junija javno diskusijo, na kateri bi po njeni zamisli sodelovali predsedniki treh v koroškem deželnem zboru zastopanih strank, ki naj bi skupaj s predstavniki obeh osrednjih slovenskih organizacij razpravljali o temi: „Manjšinsko vprašanje 25 let po podpisu državne pogodbe — člen 7 izpolnjen?" V vabilu, ki ga je poslala predsednikom treh strank, je KDZ opozorila, da je manjšinsko vprašanje še vedno pereč problem naše koroške domovine, ter izrazila prepričanje, da bo to vprašanje možno reševati le na osnovi skupnih pogovorov; v tem smislu naj bi tudi nameravana diskusija prispevala k boljšemu sporazumevanju med obema narodoma.

Vsekakor je zanimivo, kakšno troedinost so stranke demonstrirale pri svojem odgovoru na povabilo KDZ: vse tri so sodelovanje pri diskusiji odklonile, le v „utemeljevanju" odklonilnega stališča se nekoliko razlikujejo.

Prvi je odgovoril predsednik koroške ÖVP namestnik deželnega glavarja Stefan Knafl, ki pri diskusiji ne more sodelovati, ker bo tedaj na zdravljenju izven Koroške; zamudni odgovor je utemeljil s tem, da slovenščine ne obvlada in je zato moral povabilo dati šele prevesti. Dva dni za Knaflom je odgovoril predsednik koroške SPÖ deželni glavar Leopold Wagner, ki je povabilo zavrnil iz „načelnih" vidikov. Obžaluje, da pri diskusiji ne more sodelovati, ker za SPÖ ni možno, da bi kakršnokoli društvo ali zveza vodilne politike strank brez predhodnega dogovora izzvala k diskusiji. Nadalje meni, da je diskusija možna le z eno politično skupino in ne z vsemi hkrati, kajti diskusije predsednikov treh strank so po njegovem možne le tedaj, če to sklenejo trije predsedniki, kar pa se dogaja le v najbolj redkih primerih. In končno se je — z največjo zamudo — za povabilo „zahvalil" še predsednik koroške FPÖ deželni svetnik dr. Mario Ferrari-Brunnenfeld, ki trenutno tako diskusijo odklanja z ozirom na „tekoča pogajanja" (kdo s kom in o čem?) ter predlaga, da bi tako diskusijo priredili kdaj pozneje.

Ne bomo na tem mestu razglabljali o tem, ali je KDZ svoj načrt dovolj temeljito pretehtala in ali je bil njen organizatorični pristop povsem v redu, toda odgovori, ki jih je dobila iz central treh strank, so brez dvoma dovolj zgovorni. Iz njih namreč izhaja značilna miselnost, ki jo je mogoče razumeti le v enem smislu: enotnost in skupnost, ki ju propagirajo, je seveda treba razumeti v duhu tristrankarskega sporazuma, kar z ozirom na manjšino pomeni, da se mora le-ta podrediti diktatu večine — taka je namreč „demokracija" na Koroškem. Zastopniki takih načel samo pozabljajo, da po tej poti verjetno še dolgo ne bo uspelo najti skupno govorico, kajti vsiljevanje in posiljevanje še nikdar ni združevalo, marveč je nasprotno vedno le razdvajalo.

Kapitulacija demokracije

pred desničarskim ekstremizmom

Takoreč na predvečer petintridesetletnice zmage nad fašizmom in petindvajsetletnice podpisa avstrijske državne pogodbe je Avstrija pred domačo in svetovno javnostjo demonstrirala, kakšne sadove lahko rodi demokracija, ki je zgrajena na golem formalizmu: glavna volilna komisija je odločila, da prosluli desničarski ekstremist in nemški nacionalist Burger, ki je bil v Italiji obsojen na smrt, v Avstriji sme kandidirati pri volitvah zveznega predsednika.

Odločitev pomeni sramotno kapitulacijo demokracije pred desničarskim ekstremizmom, pomeni pa predvsem tudi zasramovanje in roganje vsem tistim, ki so s trpljenjem, z bojem in s svojim življenjem prispevali k zmagi nad nacifašizmom in s tem k osvoboditvi tudi Avstrije. Tukaj nobeno izgovarjanje na pravne predpise ne more spraviti iz sveta dejstva, da odločilni dejavniki v državi vsi skupaj niso imeli poguma, da bi se postavili proti nesramni provokaciji, kakršno predstavlja kandidatura Burgerja, marveč so s svojim neodgovornim zadržanjem omogočili, da mračnjaške sile desničarskega ekstremizma — od nemškega nacionalizma pa do najrazličnejših zvrsti neonacizma legalno nastopijo k največji provokaciji, kar smo jih doslej doživeli v dobi druge republike.

Formalistična demokracija, ki jo predstavlja strankarska troedinost SPÖ-ÖVP-FPÖ, je s tem zadala hud udarec ugledu Avstrije v mednarodni javnosti, ki v luči letošnjih obletnic še posebno budno zasleduje, kako posamezne države čuvajo pridobitve, ki si jih je človeštvo priborilo z zmago nad fašizmom pred petintridesetimi leti.

Misli v spomin in opomin

ob 35-letnici zmage nad fašizmom in 25-letnici podpisa državne pogodbe

Petintrideset let je minulo od tistega nepozabnega majskega dneva leta 1945, ko se je na evropski celini končala morija druge svetovne vojne; petindvajset let bo minilo od tistega majskega dneva leta 1955, ko je bila na Dunaju svečano podpisana avstrijska državna pogodba, s katero je Avstrija spet dobila svojo popolno svobodo in neodvisnost.

Dve obletnici, ki jima bo veljala slavnostna manifestacija, na kateri se bomo koroški Slovenci zbrali prihodnji četrtek. Dve obletnici, ki sta med seboj tesno povezani in ravno v tej medsebojni povezanosti predstavljata pomembno prelomnico tako v zgodovini naše države kakor tudi v življenju naše narodnostne skupnosti: zmaga nad nacifašizmom je tudi Avstriji prinesla svobodo in zopetno rojstvo demokratične države; z aktivno udeležbo v protifašističnem boju pa smo si koroški Slovenci priborili člen 7 državne pogodbe, ki nam zagotavlja nadaljnji obstoj in vsestranski razvoj na celotnem ozemlju naše avtohtone naselitve.

Ko se spominjamo konca druge svetovne vojne, se moramo najprej v globoki hvaležnosti pokloniti spominu vseh tistih stotisočev in milijonov ljudi, ki dneva svobode niso več doživeli — njihova življenjska pot se je iztekla v zaporih, taboriščih in na moriščih nečloveškega režima, ali pa so svojo srčno kri prelili na bojiščih nepozabnega, ves demokratični svet obsegajočega protifašističnega boja ter s svojo junaško smrtjo položili temelje, na katerih naj bi preživeli gradili nov, pravičnejši in zato tudi lepši svet, v katerem bi človek bil sočloveku brat.

Tragična bilanca druge svetovne vojne ve povedati, da je v njej zgubil življenje vsak 22 sovjetski človek, vsak 25 Nemec, vsak 150 Italijan in Anglež, vsak 200 Francos in vsak 500 Američan; da je poljski narod zgubil 6 milijonov ljudi in da je mala Jugoslavija žrtvovala v tem boju 1,700.000 življenj. Na zavesti o tej tragični bilanci naj bi bil grajen mir, o katerem smo bili prepričani, da je zavladal potem, ko je 8. maja 1945 kapitulirala nacistična Nemčija, ko je 15. maja prav na naših koroških tleh utihnilo orožje na evropskem bojišču in ko je avgusta istega leta atomska eksplozija nad Hirošimo in Nagasakijem odjeknila kot smrtni finale druge svetovne vojne in hkrati kot najbolj pretresljivo svarilo pred nevarnostjo novega, „modernega" oboroženega poravnavanja računov med narodi in državami.

Vendar temu ni tako in vsiljuje se vtis, da je človek nepoučljiv. V teh 35 letih, ki so minila od konca druge svetovne vojne, se je namreč zvrstilo na svetu že spet daleč nad sto novih manjših in večjih oboroženih spopadov, pa tudi pravih vojn; v njih je zgubilo življenje najmanj toliko ljudi kot v vojni, katere zmagoviti konec praznujemo te dni.

Mir torej ni bil izbojevan za vse čase in ne bo izbojevan vse dotlej, dokler bodo v svetu sile, ki bodo za ohranitev privilegijev in za izkoriščanje ljudi pripravljene rabiti orožje. Za mir se moramo nenehno boriti; vedeti pa tudi moramo, da je vsaka bitka za svobodo, za pravico in za napredek, naj jo bijejo kjerkoli na zemeljski obli, tudi naša bitka. V tem je opomin druge svetovne vojne, opomin na dan zmage in opomin za prihodnost.

Predvsem je ta opomin tudi obveznost: da moramo vložiti vse sile, da preprečimo povrnitev časov, ko je nacizem lahko neovirano in celo legalno uresničeval svojo zločinsko teorijo o gosposkem človeku. V tem oziru zlasti Avstrija nosi veliko odgovornost, kajti z državno pogodbo se je posebej obvezala, da bo izruvala vse korenine nacizma in da bo onemogočila vsako obnavljanje nacistične miselnosti in dejavnosti. Ugotoviti vendar moramo, da je Avstrija to svojo obveznost — ki je hkrati tudi merilo odnosa do žrtev fašističnega nasilja! — vsedoslej zelo zanemarjala in s tem omogočila, da sile mračnjaštva spet čedalje predrzneje dvigajo glavo in se v zadnjem času že kar nevarno množijo provokacije najrazličnejših zvrsti desnega ekstremizma.

Petintridesetletnica zmage nad fašizmom in petindvajsetletnica podpisa državne pogodbe sta zato še posebna priložnost za vso široko demokratično javnost Avstrije, da se bolj kot doslej zave vrednosti tistih pridobitev, ki jih danes uživamo kot sad trpljenja in žrtev, doprinesenih v dolgoletnem boju proti fašizmu. Tako svoboda kot blaginja sta dobrini, ki ju je treba nenehno braniti in si jih vedno znova priboriti — tudi s tem, da odgovorne dejavnike spet in spet opozarjamo na njihove dolžnosti, ki jih imajo z ozirom na spoštovanje in izpolnjevanje obveznosti, prevzetih v državni pogodbi.

To pa v polni meri velja tudi za posebne obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba glede zaščite in razvoja narodnostnih manjšin. Ob bližnji petindvajsetletnici državne pogodbe moramo zato Avstrijo znova opozoriti na neizpolnjeni člen 7 ter merodajne faktorje spomniti na njihove obljube, katerih izpolnitev so nam ostali dolžni vse do danes.

„Avstrijska stran je potrdila pripravljenost, da izpolni vse svoje obveznosti iz državne pogodbe in druge obveznosti iz mednarodnega prava. Storila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj hrvaške in slovenske narodnostne manjšine v Avstriji in da dejansko zajamči spoštovanje njunih jezikov in narodnostnih značilnosti, vsestranskega razvoja njune kulture, prosvete, družbenih oblik življenja in gospodarskega položaja."

Tako jasno in nedvoumno se je Avstrija ob nedavnem obisku kancleria Kreiskega v Beogradu ponovno obvezala, da bo izpolnila svoje obveznosti napram manjšinam; jasno in nedvoumno pa je s to obveznostjo hkrati tudi priznala, da sedanja ureditev s tako imenovano sedmojulijsko zakonodajo nikakor ne odgovarja določilom člena 7 niti ne predstavlja korektne izpolnitve tozadevnih mednarodnih obveznosti.

Na pristojnih mestih torej dobro vedo, da Avstrija še ni poravnala svojih dolgov, ki jih je prevzela pred petindvajsetimi leti. Nerešeno manjšinsko vprašanje bo zato tudi bližnji jubilej bremenilo kot hipoteka, katere se bo Avstrija odkrižala šele tedaj, ko bo svoje tozadevne obveznosti izpolnila do zadnje pike, in to ne v smislu dvomljivih medstrankarskih sporazumov in oktroiranih diktatov, temveč po duhu in črki državne pogodbe, to se pravi v sporazumu in sodelovanju s prizadeto manjšino v korist njenega obstoja in razvoja.

Da podkrepimo zahtevo po takšni izpolnitvi člena 7, se bomo zbrali na manifestaciji koroških Slovencev, ki jo prirejata Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev v četrtek 15. maja ob 14. uri v celovškem Domu glasbe!

OB PETINTRIDESETLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN PETINDVAJSETLETNICI PODPISA DRŽAVNE POGODBE

prirejata osrednji organizaciji — Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem — v četrtek 15. maja 1980 ob 14. uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

manifestacijo koroških Slovencev

Govorili bodo:

prof. Josef Hindels
dr. Franci Zwitter
dr. Matevž Grilc

V okviru kulturnega sporeda bodo sodelovali združeni pevski zbori iz Roža in Podjune.

ROJAKI! SLOVENKE IN SLOVENCI, MLADINA!

Zberimo se vsi na manifestaciji, na kateri bomo izpovedali našo nezlomljivo življenjsko voljo in podkrepili našo zahtevo po globalni izpolnitvi člena 7, ki je sad našega doprinosa v boju proti fašizmu.

V ČETRTEK 15. MAJA VSI NA

manifestacijo koroških Slovencev

Narodni svet koroških Slovencev — **Zveza slovenskih organizacij na Koroškem**

20-letni jubilej

komedij na gradu Porcia v Spitalu

Uprizoritve komedij na gradu Porcia v Spitalu ob Dravi letos doživljajo 20-letni jubilej. Štiriintrideset komedij znanih svetovnih avtorjev je bilo v preteklih 19 letih v mesecih julij in avgust uprizorjenih na gradu Porcia, skupno pa je predstave obiskalo nad 150.000 obiskovalcev, od tega polovica domačinov, druga polovica pa je prišla iz vrst letoviščarjev, ki se v tem času nahajajo v Spitalu in v drugih koroških letoviščih.

Že sam ta podatek govori o veliki priljubljenosti teh iger med občinstvom, pri čemer je treba upoštevati še dejstvo, da po eno komedijo letno prenaša avstrijska televizija, ki po tej poti dosega celotno avstrijsko področje in še druge predele nemškega kulturnega prostora.

Tudi finančna bilanca gledališkega dogajanja na gradu Porcia, ki ga vodi Mestno gledališče v Celovcu, je razveseljiva in v primerjavi z drugimi tovrstnimi prireditvami naravnost izvanredna, saj 56 odstotkov celotnih stroškov krijejo z vstopninami, ostalo pa s sredstvi iz deželnih in drugih dotacij. Tako je iz lanskega dohodka ostalo še 279.000 šilingov, kar prirediteljem omogoča, da letos ne bo treba zvišati vstopnine, ki bo ostala torej pri ceni med 50 in 150 šilingi na sedež.

V jubilejnem letu bodo v Spitalu uprizorili Goldonijevega „Slugo dveh gospodov", in sicer v novem prevodu H. C. Artmana, ter komedijo Lesagesa „Finančnik", ki bo hkrati tudi krstna izvedba v nemškem jeziku v prevodu Uwe Klausa. Iz dosedanjega repertoarja bodo ponovili najbolj uspešni komediji, to sta Nestrojev „Boječi" in Holbergov „Jepe s hriba". Ne nazadnje pa je treba še naglasiti, da so v Spitalu doslej uprizorili šest krstnih izvedb komedij tujih avtorjev, kar je gotovo lep prispevek k spoznavanju kulture drugih narodov.

Pozdravljamo kulturne stike med Avstrijo in Jugoslavijo

vendar ta razvoj ne sme iti mimo manjšine

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je v zadnjem času prišlo do poživitve kulturnih stikov med Avstrijo in Jugoslavijo, kar je med drugim sad nedavnega uradnega obiska zveznega kanclerja Kreiskega v Beogradu. Posamezne prireditve smo spremljali z velikim zanimanjem in o le-teh tudi poročali.

Tako je bila predstavitev sodobne avstrijske književnosti v Ljubljani brez dvoma prireditev, ki je v slovenskem kulturnem prostoru našla izredno široko zanimanje, pa tudi odmevnost. Sedem predstavnikov sodobne avstrijske književnosti je namreč predstavilo svoja dela v slovenski metropoli, spremljali so jih tudi uredniki vidnih avstrijskih založniških podjetij in ustanov. S slovenskimi založbami so se dogovorili o sodelovanju, torej izdajanju prevodov avstrijske književnosti v Sloveniji oziroma slovenske v Avstriji. Potem so v Ljubljani odprli tradicionalno likovno razstavo INTART, ki sicer združuje likovno bero treh dežel in je, mimogrede povedano, ena izmed redkih prireditev, ki sloni že na tradiciji in se seli izmenoma v eno izmed treh dežel, to je Furlanijo-Julijsko krajino, Koroško in Slovenijo. Pravkar pa so v Sloveniji v teku dnevi avstrijskega filma, kjer so se srečali tudi predstavniki amaterskega filma.

V teku nekaj tednov se je torej razvila živahna kulturna izmenjava med obema deželama. Tudi v Avstriji, zlasti na Dunaju, je bilo več prireditev jugoslovanske kulture, če pri tem omenimo samo gostovanje ljubljanske Drame ter razstavo jugoslovanske naivne likovne umetnosti.

Na Koroškem je bilo tozadevno malo storjenega, tako da lahko sklepamo, da tu očitno ni dosti volje, da bi ta izmenjava doživela tisti razmah, ki bi že zaradi značilnosti dežele, v kateri živita dva naroda, moral biti samoumeven. Resnici na ljubo je vendar treba zapisati, da razne organizacije skušajo prebiti led in tu in tam pride do kulturne prireditve, na kateri sodelujejo kulturniki obeh narodov v deželi. Čeprav je odzivnost zelo majhna, je ta razvoj treba pozdraviti.

Treba pa je tudi povedati, da pri uradnih prireditvah in stikih manjšina doslej ni bila vključena. Ko je bila v Ljubljani predstavljena sodobna avstrijska književnost, bi s strani avstrijskih organizatorjev morali pokazati širino: v delegaciji pisateljev bi moral biti prisoten tudi zastopnik slovenske koroške književnosti. Tako bi stvari dobile pravo težo in manjšina bi lahko odigrala funkcijo živega mostu, ki povezuje dva naroda in dve kulturi; ne nazadnje pa bi bilo tudi zadoščeno dogovoru med obema državama, da je manjšino treba vključiti v sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja, kar določa tudi člen sedem državne pogodbe.

In če je skromen rezultat živahne medsebojne kulturne izmenjave med obema državama ta, da bodo v Salzburgu izdali prevod Lipuševega romana „Zmote dijaka Tjaža", to še vedno ne opravičuje zanemarjanja situacije zlasti na Koroškem, kjer so zamolčali celo to razveseljivo novico. Povsem zgrešeno pa je poročanje o odličnih kulturnih kontaktih preko meje v zvezi s Koroškimi dnevi v Tržiču — kajti „uradna" Koroška k tej izmenjavi ničesar ni prispevala in je prireditev nastala izključno v sodelovanju med slovensko manjšino na Koroškem in klubi oz. organizacijami v Sloveniji. Koroški Slovenci že vsa povojna leta gojimo kulturne stike z matičnim narodom, pri čemer pa večinski narod žal ni prispeval ničesar in tudi koroški tisk je o tej povezavi vztrajno molčal.

Še enkrat pa naglašamo, da so pobude za vsestranske stike preko meje razveseljive, kakor so razveseljive tudi izjave vidnih politikov v deželi, da je treba pričeti s kulturnimi stiki med manjšino in večino v deželi. Toda vse to je možno le na osnovi enakopravnosti in v konkretnih primerih. Same besede so premalo; to, kar se dogaja v zadnjem obdobju, pa bo postalo verodostojno šele, ko bo kultura slovenske narodne skupnosti na Koroškem res postala enakopraven dejavnik v deželi in dejanski povezovalni člen med narodoma ter kulturama obeh sosednjih dežel. Tedaj bodo pričeti stiki med obema deželama dobili pravi kulturni pomen. Upajmo, da se bo to kmalu zgodilo.

Wochinz potrjen

za intendanta Mestnega gledališča v Celovcu

Kot znano, je v zvezi z zasedbo mesta intendanta Mestnega gledališča v Celovcu bilo mnogo ugibanj in špekulacij. Mandat dosedanjega intendanta H. Wochinca namreč poteče prihodnje leto in je zato bil potreben javni razpis za vodjo celovškega gledališča. Za to funkcijo se je potegovalo 17 interesentov z vsega nemškega jezikovnega področja. Vendar je pristojni skupni odbor dežele in mesta soglasno sklenil podaljšati pogodbo z dosedanjim intendantom prof. Herbertom Wochinzem. Tako bo slednji vodil Mestno gledališče do leta 1986. Ponovno imenovanje Wochinza za intendanta je gotovo povezano z njegovo uspešno reformo celovškega gledališča tako z umetniškega kot organizacijskega vidika.

KOTMARA VAS

Občni zbor SPD „Gorjanci“

Iz poročila tajnika Vinka Wieserja je bilo razvidno, da je bilo delovanje SPD „Gorjanci“ v zadnji poslovni dobi uspešno. Od lanskega občnega zbora 3. maja pa do letošnjega v soboto 3. maja pri Mežnarju v Kotmari vasi, je imel odbor 14 sej. Predvsem redne mesečne seje so mnogo pripomogle k uspešnemu delovanju.

Najvažnejše prireditve v pretekli dobi so bile: izlet na Bleščečo planino, kjer je planinska postojanka Slovenskega planinskega društva Celovec, v začetku julija 1979; sodelovanje mešanega pevskega zbora ob 75-letnici radiškega društva v novem Kulturnem domu; počastitev starih prosvetašev novembra lani pri Mežnarju v Kotmari vasi; počastitev Jozija Martinjaka, ki se je prav za svojo 70-letnico vrnil za nekaj dni iz Nemčije v Kotmaro vas; sodelovanje zbora pri letošnji Prešernovi proslavi v Celovcu; nastop pevskega zbora v Pliberku v okviru prireditve „Od Pliberka do Traberka“; 11. marca v okviru Rožanskega izobraževalnega tedna javna diskusija o manjšinski zakonodaji pri Mežnarju; 16. marca koncert mešanega zbora in nastop mladinskih skupin v telovadnici nove kotmirške šole; 20 aprila je nastopil „Trio“ ob 75-letnici SPD „Zvezda“ v Hodišah; 27. aprila koncert ansambla „Lojzeta Slaka“ v Kotmari vasi. Poleg tega je moški zbor pel tudi na pogrebih. Ena poglavitnih skrbi za prihodnji čas bo pridobivanje novih članov in zbiranje dokumentarnega gradiva iz zgodovine društva. Društvo bo tudi začelo posojati knjige.

Predsednik SPZ Valentin Polanšek je kotmirškim prosvetašem izrekel priznanje za delo, ki je tem bolj važno, ker je Kotmara vas tik pod nosom Celovca. Temelj delovanju naj bo sodelovanje vseh narodnjakov, cilj pa ohranitev in utrditev tega, kar so nam izročili predniki. Posebno je poudaril, da je med društvi treba poglobiti stike. Ko je govoril o pomenu knjižnice je Polanšek predlagal, naj bi na „šapanje“ namesto šilingov dajali otrokom raje kake dobre mladinske knjige ali slikanice.

Po krajši diskusiji in razrešnici so zborovalci soglasno potrdili stari odbor s predsednikom Jozejem Packom na čelu. Nadaljnji funkcionarji društva so: podpredsednik – Stanko Adlassnig, tajnik – Vinko Wieser; namestnik – Ferdi Kulnik; blagajnik – Hanzej Waschnig; namestnik – Kristl Lajčaher.

Preglednika računov sta Tomaž Koban in Erika Muri. Člana odbora sta še Rezika Iskra (mladina) in Jože Wakounig (dopisi).

Zagoriče - Malošče

Dne 14. aprila — na spominski dan izselitve koroških Slovencev — smo v Maloščah spremili k zadnjemu počitku 69-letnega Antona Galoba pd. Pavlinovega očeta iz Zagorič. Bil je ugleden in napreden kmet, ki je luč sveta zagledal visoko gori v karavanških strminah pri Trupeju. Bil je slovenski občinski odbornik ter dober in skrben družinski oče. Zvest je ostal izročilom in idealom svojih prednikov. Med vojno, ko je zavladal nad nami Atila 20. stoletja, so mu njegovi domači hlapci delali velike težave — pretepali in mučili so ga po gestapovskih zaporih.

Pogreba se je udeležilo veliko število ljudi, ki so pokojnega zaradi njegovih vrlin zelo cenili in ga spoštovali. Pogrebni obred je opravil domači župnik, dekan in kanonik Filip Milonig ob asistenci mag. Petra Stickra. G. Milonig je imel v srce segajoč poslovilni govor. V slovo so mu zapeli pevci SPD „Jepa-Baško jezero“ pod vodstvom Martina Resmana. Prav tako se je od dragega pokojnega v imenu občine v kratkih in tehtnih besedah poslovil občinski odbornik Hajnžek Mikl.

Težko je, kadar se moramo posloviti od takih mož, katere je le težko mogoče nadomestiti. Takim osebnostim, posebej še pokojnemu Antonu moramo biti zato še posebno hvaležni za vse kar je dobrega storil za svoj kraj in svoj narod. Čeprav svojih idej in nasvetov nikoli ni razglašal z velikim zvonom, se je vedno prizadeval pospeševati splošni kulturni in gospodarski procvit. Ob nepričakovani smrti in kruti resnici izrekamo hudo prizadeti ženi, hčerkama z družinama in vsem sorodnikom iskreno in globoko sožalje.

Pokojnega Antona Galoba bomo ohranili v častnem spominu, naj mu bo domača zemlja, ki jo je tako ljubil in trpel za njo — lahka.

Kanalska dolina - protest proti avtocesti

Med Pontabljem in Trbižem v Kanalski dolini nameravajo zgraditi avtocesto, ki bo povezovala Beljak z Vidmom in od tam ostala italijanska mesta. Kakor je znano, je Kanalska dolina zelo ozka in kar je tam travnikov in njiv bi šlo na račun nove avtoceste. Proti tej gradnji je prejšnji petek v Naborjetu demonstriralo okrog 200 kmetov. Po demonstraciji so kmetje simbolično „zasedli“ in imeli več ur v svoji „posesti“ občinske hiše v Pontablju, Naborjetu in v Trbižu.

Kmetje so zahtevali, da se načrtovano avtocesto na območju Ukev, kjer je še razmeroma najbolj odprta in rodovitna dolina in kjer bi gradnja avtoceste zahtevala nekaj tisoč hektarjev uničene rodovitne zemlje, zgradi cesto skozi dodaten predor. Če se oblasti ne bodo strinjale s tem predlogom, bodo kmetje podvzeli nadaljnje protestne ukrepe.

Film „Boj na požiralniku” v Škofičah

Zanimanje za slovensko filmsko umetnost je tudi pri nas v Škofičah zelo veliko. To je pokazala predstava novejšega TV-filma „Boj na požiralniku“, na katero je prejšnji petek vabilo Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah. V dvorani pri Schützu se je zbralo mnogo ljudi, ki so prišli, da bi videli film, posnet po istoimenski noveli pisatelja Prežihovega Voranca „Boj na požiralniku.“

To je vidno razveselilo tudi predsednika našega društva Hermana Jägerja, ki je izrekel dobrodošlico številnemu občinstvu, nekaterim celo iz sosednjih Hodiš. Slednji je na kratko orisal vsebino filma in se ob tej priložnosti zahvalil tudi Slovenski prosvetni zvezi, ki je omogočila predvajanje v Škofičah. O vsebini filma tu ne bomo pisali, saj je le-ta bralcem že znan.

Naj omenimo, da je film tudi pri nas v Škofičah našel dober odziv. Zato naj tu izrazimo željo, da bi naše društvo priredilo še več takih večerov, Slovenska prosvetna zveza pa naj pomaga, da bomo deležni spoznavanja filmske umetnosti.

Zadovoljni nad uspehom predstave „Boj na požiralniku“ bomo v Škofičah v doglednem času še organizirali gostovanje dramske skupine tako, da bomo po dolgem času spet imeli priložnost videti slovensko odrsko delo. Svojčas je v Škofičah bila zelo živahna dejavnost na dramskem področju.

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v nedeljo 11. maja 1980 v Kulturnem domu na Radišah.

Nastopajo: otroci s petjem, deklamacijami in z igro „Darila za mamo“. Sodeloval bo tudi mešani pevski zbor.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v soboto 10. maja 1980 ob 20. uri pri Foltu v Slovenjem Plajberku.

Prvič se bo predstavil domači tamburaški ansambel pod vodstvom Pavlija Lauseggerja. Program bodo dopolnili še sestri Čertov in otroci z recitalom.

Prisrčno vabljeni!

Objava

Koordinacijski odbor za letovanje otrok na morju sporoča:
letos bo letovanje v naslednjih izmenah: od 9. 7. do 23. 7.
od 6. 8. do 20. 8.
od 20. 8. do 3. 9.

Cena vključno z vsemi stroški znaša 1.540 šilingov.
Prijave lahko naslovite na:
Spitalgasse 12, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 85 2 35 (Anita Hudl)
Viktringer R. 26, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 72 5 65 (Vinko Kušej)
Gasometerg. 10, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 32 5 50 (Milka Kokot)

Interesenti za mesto voditelja otrok pri letovanju na morju naj se pismeno prijavijo in predstavijo do 10. 5. 1980. V drugi polovici maja se bodo voditelji udeležili 2-dnevnega izobraževalnega tečaja.

Sožalje ZSO ob smrti predsednika Tita

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je ob smrti predsednika SFRJ Josipa Broza Tita izrazila sožalje vodilnim forumom Jugoslavije. V brzojavki, ki jo je poslala predsedstvu Socialistične federativne Jugoslavije je povedano:

Ob smrti maršala Tita izreka Zveza slovenskih organizacij na Koroškem predsedstvu SFRJ in vsem delovnim ljudem, narodom in narodnostim SFRJ iskreno sožalje. Jugoslovanski narodi in narodnosti so izgubili s smrtjo maršala Tita tvorca nove, svobodne socialistične, federativne skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti, državnika, ki je priboril Jugoslaviji ugled v celem svetu.

Koroški Slovenci in vse manjšine jugoslovanskih narodov smo izgubili iskrenega prijatelja, ki nam ni le ob srečanjih in v danih težkih situacijah obljubljal in nam nudil moč in podporo, marveč je kot temeljit poznavalec nacionalnega vprašanja le-to vedno vključeval kot neločljiv del v širši sklop splošnega prizadevanja za odpravo napetosti in za demokratizacijo mednarodnih in splošno medčloveških odnosov.

Koroški Slovenci z veliko bolečino žalujemo z vsemi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi ob smrti tovariša Tita, hkrati pa čutimo, in vemo — umrl je sicer Josip Broz, a Tito živi in bo živel tudi v nas.

●

Predstavniki Zveze slovenskih organizacij so se vpisali tudi v žalni knjigi na generalnem konzulatu SFRJ v Celovcu in na jugoslovanski ambasadi na Dunaju.

Globasnica - strela naredila škodo

Na praznik 1. maja je Globasnico obiskala kratkotrajna nevihta v okviru katere je strela naredila na cerkvenem poslopju, v župnišču in pa tudi po ostalih globaških hišah veliko škodo. Cerkev, ki je bila dober teden poprej renovirana, je zaradi strele utrpela veliko škodo na električni napeljavi. Moč strele je bila tako silna, da je raztragala električne napeljave z ometom vred, tako v cerkvi kot tudi v župnišču. Škodo cenijo na pol milijona šilingov. Če bi strela udarila uro pozneje, ko so bile šmarnice in je bilo v cerkvi precej ljudi, bi lahko bile posledice še mnogo hujše, tako pa je bila na srečo, seveda samo po srečnem naključju — samo materialna škoda. O veliki sreči lahko govorimo, da ob času nesreče nista bila v župnišču ne župnik in ne kuharica. Za 74-letnega župnika Poscha, ki ima težave s srcem, bi lahko bilo to usodno. Torej sreča v nesreči za župnika in pa tudi za vernike, če bi strela udarila eno uro pozneje, ko bi bili vsi v cerkvi. Strela pa ni, kot smo že omenili, prizadela samo obeh omenjenih poslopij, temveč celo vas, kajti strela je demolirala tudi ostale hiše, tako da ni bilo ne luči in tudi telefonirati ni bilo mogoče.

Farani v Globasnici in okolici bodo morali ponovno seči globoko v žep, da se bo popravila škoda.

Ob tej priložnosti opozarjamo javnost, da je treba ob takšnih priložnostih, ko se bliža neurje, izklopiti vse električne aparature (radio, televizor itd.), kajti prav rado se zgodi, da postanejo plen nepreračunljive strele.

ZA MATERINSKI DAN
se priporoča restavracija Antonič na Reki z domačo kuhinjo. Mize lahko rezervirate po telefonu (0 42 53) 241

●

Nastavljam še eno servirko

Čudne metode

V letopisu krške škofije za leto 1980 je pet pripadnikov dieceze izrazilo mnenje o položaju dvojezičnega področja Koroške. Od teh so bili trije prispevki izrazito protislovenski, v enem stališču pa so bile izrečene nepravilne trditve tako glede farnega kakor tudi dekanatskega sveta v Pliberku. To je bil tudi povod, da smo 9. 3. 1980 v Kärntner Kirchenzeitung v obliki pisma bralca dali odgovor.

Na to pismo bralca je sledil v Kärntner Kirchenzeitung v rubriki „Leser schreiben uns“ odgovor z naslovom „Herr Miklin antwortet“.

Ker je v tem „odgovoru“ že takoj v prvem stavku bilo izpovedano, da se noče ukvarjati z našo argumentacijo in ker se je ponovno trdila neresnica glede volitev v farni svet, smo se čutili prisiljene ponovno sestaviti drug odgovor s prošnjo, da se ga objavi v Kärntner Kirchenzeitung in v Nedelji. Od uredništva „Nedelje“ nismo prejeli odgovora in tudi ne objave našega „pisma bralca“. Uredništvo Kärntner Kirchenzeitung pa je pismeno odklonilo, da bi ugodilo naši prošnji z utemeljitvijo, da se neki lokalni škofijski zadevi posveča več pažnje kot ji to pripada. Ker pa je pristojnost škofije vendar po zakonu sinode predvidena in po pismu krškega škofijskega ordinariata z 11. 11. 1977 potrjena, ne morejo naša stališča ostati „lokalna zadeva“.

Omenjeni trije prispevki v letopisu z neresničnimi trditvami gospoda Miklina in njegove neresnične trditve v KKZ in v Nedelji, ne morejo služiti medsebojnemu razumevanju, marveč so plod hujskanja med koroškim prebivalstvom. Verjetno je to cilj njegove dejavnosti. On se izogiba vsaki stvarni diskusiji o naših mnenjih in jim gre z rutiniranimi frazami s poti. Obžalovanja vredno je, da se Kärntner Kirchenzeitung ne ukvarja z odločitvami škofijskega urada in tako napačnih trditev ne samo ne objavi, temveč preko tega popravek odklanja. Zadržanje letopisa, gospoda Miklina in Kärntner Kirchenzeitung gotovo ni v skladu z zadržanjem cerkve.

Pripomba ob robu:

„Pismo bralca“ smo poslali rekomandirano tudi škofu dr. Jožefu Köstnerju (lastnoročno s povratnico). Povratnico smo morali pri pošti urgirati — po enem mesecu smo prejeli duplikat z nečitljivim podpisom. Od drugega pisma bralca (17. 3. 80) prav tako do danes še nismo prejeli povratnice in jo bomo morali urgirati.

Farni delovni krožek Pliberk

ZSO
ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

13. 5. 1980
Mirko Perč
mladinska vprašanja

20. 5. 1980
dipl. inž. Franci Einspieler

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku vabi na

potovanje v KZ Mauthausen

pod strokovnim vodstvom bivšega kacetlerja dvornega svetnika dr. Dürrmayerja v nedeljo 18. maja 1980.

Odhod avtobusa: ob 5.00 uri pri Foltu
ob 5.15 uri na avtobusni postaji v Borovljah
ob 5.45 uri na železniški postaji v Celovcu

Cena znaša 150 šilingov. Prijave z naplačilom 50 šilingov sprejemata Krista Wieser, tel.: (0 42 27) 28 05 09 in SPZ v Celovcu, Gasometerg. 10, tel.: (0 42 22) 32 5 50 do 14. maja. Sprejemajo se tudi prijave interesentov iz drugih krajev.

Ker so isti dan obvezne volitve za državnega predsednika, prosimo, da si nabavite volilne karte (Wahlkarten) na občini, katere bomo oddali nekje grede ali v Mauthausnu.

Osvojili smo zasneženi Obir

Slovensko planinsko društvo Celovec, je minulo nedeljo vabilo na smučarski izlet na Obir. Ej, to bo pa imenitna stvar sem si mislil in poln navdušenja naložil smuči, pa hajd na pot. Na prvem zbirališču pri „Trklu" ni bilo nobenega. Po urci čakanja, sem se napotil do drugega zbirališča „Kapelška koča". Razen enega samega avtomobila tam ni bilo nikogar, najmanj pa smučarjev-planincev. No če je že tako, bom pa naredil sam svoj izlet, čeprav vreme ne kaže preveč dobro. Zazijal sem, ko sta me pod bivšo Rajnarjevo kočo srečali naši dve mladi planinki Anica in Vida. Čisto sami sta osvojili vrh, čeprav je na čase bila tako gosta megla, da je bila vidljivost samo nekaj korakov, za nameček pa pihal tak veter, da je zapiralo sapo. Planinke so pač korajžne in neustrašljive! Da planincev ni bilo na dan, je najbrž kriva pomladanska utrujenost, katera se jih prijema. Da bi vsaj malo rešil čast planinskih možakarjev, sem se povzpel na vrh in se vpisal v knjigo. Smo pa še vseeno v manjšini! Vsakega pa naj „griva" da ni šel, smuka z vrha je bila čudovita — čeprav je deloma bila še gosta megla in tudi veter ni dosti ponehal.

Franci Kropivnik

K temu prispevku bi pripomnili sledeče: zaradi slabega vremena v soboto, so se organizatorji — mladi turni smučarji zmenili (potelefonirali), da izlet na Obir odpade, zato pa gredo na Bleščečo planino na delovno akcijo. Ker odbornika Slovenskega planinskega društva Francija Kropivnika, pisca zgornjega članka, telefonično in tudi drugače ni bilo mogoče doseči, so organizatorji računali s tem, da bi še kdo drug prišel na dogovorjeno mesto, da bo on vodil skupino, saj je najbolj verziran turni smučar med slovenskimi planinci na Koroškem. Da pa so naše mlade planinke res srčne, pa je prepričljivo izpovedal prispevek Francija Kropivnika, da sta Obir v snegu, megli in burji dosegli tudi mladi planinki Anica in Vida, ki sta se povzpeli z obirske strani na vrh.

Tako je Slovensko planinsko društvo v nedeljo opravilo kar dve koristni planinski akciji — eno v boju z naravnimi silami, drugo pa v obliki delovne akcije, ki je bila tudi nujno potrebna.

Naj ob tej priložnosti obvestimo planince in vse, ki ljubijo Bleščečo planino, da je planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo" spet ob sobotah (od 16. ure naprej) in nedeljah ter praznikih redno odprta. Koča ni oskrbovana, pač pa imajo izletniki možnost, da v koči prenočijo in da si sami pripravijo hrano, ker jim je na razpolago lepo urejena kuhinja. Med tednom, ko je koča zaprta, imajo člani Slovenskega planinskega društva možnost uporabe koče. Ključ se dobi pri gospodarju koče Jozeju Miklavčiču v Šentjanžu pri Šentjakobu v Rožu.

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci" v Kotmari vasi vabi na predstavo filma

BOJ NA POŽIRALNIKU

v četrtek 8. maja 1980 ob 20.15 uri v gostilni pri Mežnarju v Kotmari vasi.

Ljubitelji filma prisrčno vabljeni!

Kulturno društvo „Peter Markovič" v Rožeku vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v nedeljo 11. maja 1980 ob 14. uri pri Kosi na Ravnah.

Na programu je lep kulturni spored.

Prisrčno vabljeni!

OBVESTILO

Slovenske športne zveze

Za ekipe štafete „Bratstva in enotnosti" v Ljubljani, bo odhod v nedeljo 11. maja 1980 ob 15. uri izpred celovškega glavnega kolodvora.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu vabi na otvoritev razstave

„PRIČEVANJA DVOJEZIČNOSTI"

Dokumentacijo o dvojezičnosti od časa monarhije do današnjih dni so zbrali gimnazijci.

Starše dijakov in prijatelje gimnazije vabimo, da si ogledajo razstavo. Odprli jo bomo v sredo 14. maja ob 11.30 uri. Odprta bo do 21. maja.

Ravnateljstvo

Gostovanje v Železni Kapli

Prijatelj koroških Slovencev in kapelških prosvetašev, predsednik KD Bela pri Preddvoru, tov. Tone Roblek je prejšnjo nedeljo pripeljal v Železno Kaplo igralce svojega društva. Predstavili so komedijo T. Partljiča „ŠČUKE PA NI".

V farni dvorani je pozdravil predsednik „Zarje" Peter Kuhar goste in nekoliko redke gledalce, ki so prišli na predstavo kljub naporom „Slakove noči". Vsi navzoči pa so jo dobro uganili in so z igro bili jako zadovoljni. Videli so posrečen komad zaseden z izvrstnimi mladimi igralci, ki so vsi po vrsti (Franci Bizjak, Brigita Metelko, Cveto Zaplotnik, Darinka Snedec, Majda Bitenc, Blaž Vidmar, Marinka Vreček in Kondi Pižorn) zaigrali, da je bilo veselje. Direktor Kremžar in praktikant Peter sta še posebej ugajala. Vsak posamezni pa bi zaslužil nagrado „najboljšega posameznika", za katero so se v igri tako potegovali. Režijo je poskrbel Jože Sodnik. Čeprav v gorenjskem narečju, so dogajanjem na 6. radijski podružnici Radia Center tudi kapelčani z užitkom sledili. Dosti duhovitih in pikrih je v tekstu. Največ zamotanja pa seveda okoli nagrade za najzaslužnejšega posameznika, kateri se končno vsi po vrsti odpovedo. Tako ostane kolektiv homogen, radio pa spet pridno oddaja.

Tudi homogenemu kolektivu igralcev iz Bele in režiserju je treba čestitati za uspelo predstavo. Naj kmalu spet pridejo v Železno Kaplo s kakšno komedijo.

Miha Traunik

Uspeli glasbeni predstavi

V sredo 16. aprila je glasbena šola na Koroškem priredila v Marjanišču svoj prvi nastop, na katerem so naši mladi umetniki pokazali kaj znajo. Glasbili s katerima so nastopali sta bili klavir in harmonika. Mladi umetniki, ki so šli skozi šolo učiteljic prof. Marje Ashamalle (klavir) in Tatjane Jereb iz Kranja, so zaigrali celo vrsto komadov tako lahke kot resne glasbe. Na sporedu so bili med drugim tudi W. A. Mozart, J. Strauß, J. S. Bach itd. Med obiskovalci koncerta je bil tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik s soprogo. Spodbudne besede o dejavnosti glasbene šole na Koroškem je spregovoril predsednik kuratorija za glasbeno šolo in podpredsednik Slovenske prosvetne zveze, Jožko Hudl. Mladim umetnikom želimo v bodoče še mnogo uspeha.

V ponedeljek 28. aprila pa je Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu priredila v prostorih gimnazije prav tako lepo uspel koncert, na katerem so sodelovali glasbeni virtuozi s flavto in klavirjem. Številni poslušalci so izvajanja umetnikov nagradili z navdušenim aplavzom. Koncert slovenskih glasbenih umetnikov v gimnaziji sta posredovala Kuratorij za glasbeno šolo v Celovcu in Glasbena šola Kranj.

V A B I L O

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu priredi v nedeljo, dne 18. maja 1980, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

šolsko akademijo

Akademija bo oblikovala geslo

„KOLIKOR JEZIKOV ZNAŠ, TOLIKO VELJAŠ"

Na sporedu so pevske in instrumentalne točke, plesi in recitacije.

V prostoru pred dvorano bo spet bazar dijaških izdelkov. Dobiček bo služil podpiranju učencev. Prodajali bomo tudi gimnazijske značke.

Odbor šolske skupnosti
na Zvezni gimnaziji za Slovence

ŠPORTNI VESTNIK

VETRINJ — SAK 1:0

Tudi v tej tekmi je Slovenski atletski klub podaljšal svojo negativno serijo. Slovenski nogometaši so zdaj že tri kola brez zmage, kar ne le vpliva na lestvico, kjer je SAK padel s tretjega nazaj na 7. mesto, temveč tudi na samozavest igralcev, kar se v teku igre dobro prepozna. Igralci so neodločni v igri in boječi v dvobojih, rezultati tega pa so slabe tekme ter porazi.

Tekma proti Vetrinju se je po večini odigrala v sredini, akcije pred golom so bile redke. Čeprav je bil teren izredno težak se je tekma razvijala še kar hitro. Po nekaj neizkoriščenih možnostih slovenskih nogometašev so domačini povedli tik pred polčasom.

V drugem polčasu je prišlo zopet do tipične igre SAK-a — potem ko nasprotnik povede, gredo vsi igralci v napad, a kljub temu zadetka ni bilo.

Postava: Dodič; Jakobič, Lampichler, Woschitz, Pandel; Sommeregger, Fera, Golec; Velik, M. Hobel, Polanšek.

POD 23: ZOPET ZMAGA

Igralci moštva „pod 23" nadaljujejo z uspešno serijo. Po zmagi proti Žrelcu (2:0) so tokrat premagali moštvo iz Vetrinja tesno a zasluženo s 3:2. Povedli so po golu Rogla, S. Hobel pa je povišal še pred polčasom z dvema goloma na 3:0. Tik pred pavzo je sodnik izključil dva igralca SAK-a, tako da so igrali drugi polčas le z devetimi igralci, a so z borbeno igro rešili zmago.

MLADINCI SAK — VETRINJ 4:0

Po zmagi proti policiji (2:1, gole Smrečnik, Grilc) so mladinci premagali tudi moštvo iz Vetrinja. V teh dveh tekmah smo videli lep nogomet naših mladincev, med katerimi smo opazili tudi vrsto novih obrazov, ki pa so vsi dobri talenti in za katere se bo treba tudi v prihodnje bolj zanimati. Gole proti Vetrinju sta dala Rutar (3) in Butej.

Po tej zmagi so mladinci na 3. mestu na lestvici.

SAK — SAK — SAK — SAK — SAK

vabi na prvenstvene tekme

SAK - ASK ob 18.30 uri

SAK p. 23 — ASK p. 23 ob 14.45 uri

v soboto 10. maja na Koschatovem igrišču v Celovcu.

V nedeljo 11. maja

Gurnitz ml. — SAK ml. ob 10.30 uri

Prisrčno vabljeni

Sožalna brzojavka Avstrijsko-Jugoslovanskega društva

Ob smrti predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza-Tita, je Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu poslalo jugoslovanskemu generalnemu konzulu v Celovcu Milanu Šamcu sožalno brzojavko, v kateri ob boleči izgubi, ki so jo utrpeli jugoslovanski narodi in ostali svet, izraža iskreno in globoko sožalje. Nadalje je povedano, da so ogromni dosežki narodov in narodnosti Jugoslavije nerazdružljivo povezani z izredno osebnostjo tovariša Tita.

Velikega državnika ni več — njegovo delo pa bo živelo naprej v srcih jugoslovanskih in svobodoljubnih narodov sveta. S temi besedami je bila zaključena vsebina sožalne brzojavke.

Še istega dne je bila v Celovcu žalna seja deželnega predsedstva Avstrijsko-jugoslovanskega društva, na kateri je prezident inž. Willi Sereinig nakazal vrline predsednika Tita in pri tem še posebno poudaril njegovo prizadevanje za mir in prijateljstvo med narodi.

Valentin Polanšek 30

BRATOVSKA JESEN

I. del

Na Obvrhju in v Koritah se je poznalo, da ni več spretnega organizatorja in političnega pionirja Johana. Domnovi so to opažali na vseh javkah in pri skoraj vsakem terencu, kamor so prišli. Prebredli so gorsko dolino od Vršaja do Koša tik nad Kaplo, od spodnjeobvrhških kmetov do potoških delavcev. Ljudje so bili zbegani. Nekateri pretirano. Pa prav pri takih so Domnovi odkrili, da pri njih nikdar še ni bil kak partizan in da dotični še niso zajeti v terensko organizacijo. Nekateri niti niso vedeli, kaj je Osvobodilna fronta. Govorili in tarnali so o čudnih časih, navajali starodavne prerokbe, ki se uresničujejo v strašni vojni. Kaj vse bo še prišlo nad nas? Sam Bog nas varuj!" so strašili sebe ter druge in se potuhnili.

Domen je opazil takoj, da on osebno ni rojen za terensko politično delo. Prav nesrečnega pa se je počutil v družbi takih ljudi, kot je Jetračov pobalin, ki ga je sama kletev, neutemeljena grožnja proti prebivalstvu. Ojoj, pa še Žajni Honz, katerega so sprejemali ljudje hladno, kakor da ga imajo v slabih spominih! Bolje se je obnesel novinec, katerega mu je privesil brat Matevž pri Vrečku. Kar je povedal, je bilo dobro premišljeno. Zato je moral Domen končno nastopiti:

„Kot partizani in domačini obveščevalci imamo najbolj odgovorno nalogo. Niti sledu prejšnjega človeka v nas ne sme biti. Bodimo z vsakim korakom boljši. Na primer bomo dali prepisati letak na prvi javki, kamor jutri pridemo. Mi moramo napraviti dober vtis. Ne govorimo najprve o tem, da smo lačni. Ne govorimo, da je vsak hitlerjanec, ki ima sina še zunaj na fronti. Govorimo tako, da bomo vzbudili verjetnost in dobroto v ljudeh!"

Domen se je razveselil, ko so se Milančkovi vrnili izza zečanske strani. Četudi niso opravili svoje, kot je bilo načrtovano, so nosili ponosno glavo pokonci. Domen je primerjal, da imajo boljši pristop do Obvrhčanov kot njegova skupina. Milanček je navezal ‚Pri hudi' dobre stike. Hitro so se dogovorili, da bodo tekom enega dneva prepisali letak.

„V nekaj dneh jih dobimo tako več tiskanih," je obljubljal Domen. „Vem, da boste terenke že v naprej vse pripravile. Beseda mora iti od ust do ust. Kdor besedilo na pamet zna, ga mu ne bo treba skrivati pred policisti ali gestapovci!"

Potem so obiskovali nove hiše. Z Milančkom je šlo uspešno.

Preden so Domnovi in Milančkovi odrinili proti Koritam, so izvedeli podrobnosti, kako je obiskalo nekaj Obvrhčanov ranjenega Johana v celovški bolnišnici. Med njimi tudi bližnja Meti, ki je živela od lani na Metodovi kmetiji, odkar so pozaprli domačine in gospodarja gestapovci ubili. Milančku se je mudilo na zborno mesto na belansko stran nazaj. Na Domnovo tehtno utemeljevanje, češ, treba je zbrati vse podrobnosti o tragični smrti prvoborca tega kraja, so zavili tudi njegovi tovariši ponovno na vršajsko stran.

Meti je vedela mnogo. Slikovito je pripovedovala:

„Malega sina imam zaradi vnetja slepiča v bolnici. Šli sva obiskat fanta z nečakinjo Pavlico. V Celovcu pred bolnico srečam znanca iz Zečan, ki je zaposlen tam, pa pravi tiho: „Ali že veš, da so pripeljali predsinočišnjim nekega ranjenega obvrhškega bandita? Na kirurški trinajst leži. Poglejta, če ga poznata!' Naju je pretreslo. Saj sva že čuli o Johanovi nesreči pri Šmarjeti na Zavrhu. Vsi smo se bali, da ne bi kaj izsilili iz njega, četudi veva, da Johan ne bi izdajal nikdar. No, midve pa greva res, ko sva našega Hanzija obiskali, v sobo trinajst in se delava, kakor da iščeva otroka. Marija, kar pri vratih tam zagledava Johana. Veste, čisto nag je ležal na postelji. Pol obraza je imel obvezanega. Samo s kocem je bil za silo pokrit. Iz nosnic mu je silila kri. Pomigaval je z usti kot nekdo, ki leži v težkih sanjah. Tudi leva noga je bila videti obvezana. Nisva si upali stopiti bliže in se ga dotakniti ali nagovoriti. Komaj sva se malo razgledali, je že prišel civilist, ki sede na stol poleg njega. Gestapovec je menda stražil, da ga ne bi kdo rešil ali pa, da jim ne bi sam ušel. Pravim vam, strašno je naju presunilo!"

Meti je zajokala. Gotovo se je spominjala sončnega Johana, ki je izkrvavel s komaj osemindvajsetimi leti za svoj teptani slovenski narod. Partizani so prizadeto poslušali. Domen je gledal odsotno s pogreznjenimi očmi. Milanček je rekel čez čas:

„Po Kijevu vem za tega hrabrega domačina borca! Kako ga bomo pogrešali vsi!"

„Koliko krvi bo še treba, preden bo pokončana nacistična zver!" je potožil Domen.

Potem so morali vzeti vsaj nekaj kruha s sabo, četudi so se ga branili, ker so vedeli za trdoto trpeče družine.

„Na kegljišču" v Potoku je bilo vzdušje čisto drugače. Domen je strmel. Milanček pa je dobival s svojimi občutek, da se nahaja na osvobojenem ozemlju. Domači so tekmovali v gostoljubnosti. Deklet je mrgolelo pri hiši. ‚O tej domačiji je pel Kijev slavospeve,' se je spomnil takoj Milanček. Pa bi jih tudi on. Zgovorna blondinka je

Sestrica

Mirko je čez cesto zagledal veliko izložbo. Lepo je razsvetljena in v nji je mnogo igrač. Sredi igrač stoji deklica in se rahlo smehlja. Stekel je na drugo stran ceste in se od strani približal izložbi. Zazdelo se mu je, da je prava, živa punčka. Saj je obrnila glavo in spregovorila.

„Dober večer!"

„Dober večer," je odgovoril Mirko in naslonil glavo na mrzlo šipo. Oči so mu obstale na lepi deklici, ki je imela črne lase, velike modre oči in krilo iz rdečega žameta; obuta je bila v bele čeveljčke. Okoli nje je bilo vse polno igrač: avtomobili, žerjavi, konji, tigri in levi. Videl je, kako je deklica odprla drobna usta in rekla:

„Pobič, čigav si?"

„Leskarjev!"

„In kdo si ti?"

Punčka je zmajala z rameni.

„Hm, jaz pa sem igrača."

„Potem nisi živa?" se je začudil Mirko.

„Živa? Seveda sem živa! Kadar se pogovarjam z otroki, sem živa. Za odrasle pa sem čisto navadna punčka iz cunj."

Mirko je gledal in premišljeval. V mislih je še enkrat ponovil punčkine besede. Nato pa je rekel:

„In ti ni prav nič dolgčas v tej izložbi?"

„Niti najmanj. Kar poglej, koliko imam prijateljev! In do včeraj sem imela tudi bratca."

„In kam je šel tvoj bratec?"

„Kam, to bi tudi jaz rada vedela. Prišla je neka debela ženska in rekla: Tegale fanta bom vzela. Doma imam punčko, pa se bo z njim igrala. In prodajalka je vzela fantka in ga položila v veliko škatlo. In zdaj sem sama."

Mirku se je zdelo, kakor da se je nagnila k njemu in ga tiho vprašala:

„Kaj pa ti, imaš sestrico?"

„Ne, nimam sestrice."

„Nikoli nisi imel sestrice?"

„Imel sem sestrico, Majdica ji je bilo ime. Potem pa je zbolela in je umrla . . ."

„Jaz sem tudi Majdica!" je vzkliknila deklica v razsvetljeni izložbi.

„Majdica!?" je ponovil Mirko.

„Da, jaz sem Majdica in ti si moj bratec!" je čebljala punčka in Mirku se je zdelo, da je rahlo zaplesala.

„Ti si moja sestrica?" je še enkrat vprašal.

In punčka se je nagnila k njemu in mu odgovorila:

„Tako je: jaz sem tvoja sestrica in ti si moj bratec!"

Mirko je kar zavriskal od sreče. Ponudil je Majdici roko in jo popeljal na sprehod. Tekla sta po travnikih in gozdovih, poigrala sta se z mlinčki ob bistrem potoku. Tekla sta v trgovino, si tam kupila veliki tablici čokolade in se sladkala. Gledala sta se in veselo kramljala.

„Mirko, koliko si star?" je vprašala Majdica.

„Deset let sem bil včeraj. In ti?"

„Jaz pa bom jutri pet."

„Čestitam za peti rojstni dan!" je vzkliknil Mirko in podaril Majdici košček čokolade.

„Jaz pa tebi za deseti rojstni dan!" je zaščebetala Majdica in podarila Mirku dva koščka čokolade.

Nato je bilo, kakor da sta oba stekla čez cesto in se ustavila ob veliki izložbi.

Zdaj je Mirko zaslišal materin glas.

„Celo uro te že kličem in iščem, tebe pa od nikoder!"

Mirko se je še enkrat ozrl v razsvetljeno izložbo.

Punčka je že stala na prejšnjem mestu.

Mirko je vso pot molčal. Vse njegove misli so bile pri sestrici Majdici. Še zmeraj jo je držal za roko, gledal v njene modre oči, ji gladil rdečo žametasto obleko, ji kodral dolge črne lase in čistil kot sneg bele čeveljčke.

Naslednji dan je moral v trg po kvas. Preden je stopil v trgovino je stekel k izložbi. Komaj pa se je postavil pred veliko steklo, ga je pekoče zbodlo v srcu.

Sestrice Majdice ni bilo več.

Z rokami si je zakril obraz, se naslonil na mrzlo šipo in tiho zaihtel.

„Mojhe sestrice Majdice ni več . . ."

Tako je govoril in jokal. Še enkrat je odprl objokane oči in šeenkrat je boleče zašepetal:

„Ugrabili so mi sestrico . . . Razbojniki!"

Pozabil je na kvas, pozabil vsa materina naročila. Na vso moč je tekel domov, tam pa se je zaril v posteljo in je jokal, kakor je jokal takrat, ko mu je umrla prava sestrica.

Pingvini

V belih srajcah, črnih frakih
se prestopajo pingvini.
Radi bi se zasukali,
po plesišču na gladini.

A četudi jih podplati
od nestrpnosti srbijo,
v belih srajcah, črnih frakih
na obali obsedijo.

Gizdalini se bojijo,
da bi čevlje si zmočili,
v belih srajcah, črnih frakih
bosi naokrog hodili.

SPOMINJAM SE PREŽIHOVEGA VORANCA

Prežihov Voranc je bil rojen v Kotljah, v bližini mojega rojstnega kraja, zato sem ga večkrat videla in poslušala.

Z mojim očetom sta bila prijatelja, zato nas je večkrat obiskal. Njegovega zadnjega obiska se še dobro spominjam. Bilo je vigredi, njive so bile še zelene jarega žita.

„Kar čez njive smo jo usekali," je pozdravil, ko je prišel do naše hiše. „Žito ti lepo kaže, ozimino imaš še kar dobro, kmalu boš žel," se je pošalil.

„Od kod prihajaš?" ga je vprašal oče.

„Obiskat sem šel starega Rogačnika, dolgo ga že nisem videl. Mnogo sva se pogovorila. Nekaj mi bo mogoče še prav prišlo, če bom še pri zdravju."

Oče ga je povabil v hišo, a je odklonil:

„Saj je bila zima dosti dolga, ko smo se sukali okrog peči. Rajši mi prinesi stol, pa se bova kar tu pred hišo vsedla in se kaj pomenila."

Dolgo sta govorila. Obrala sta vse spomine na mlada leta. Prežihov Voranc je govoril o svojem delu, kar nas je najbolj zanimalo. „Ti ne veš," je rekel očetu, „kako v tujini kar naprej misliš na svoj dom . . ."

Ponudili smo mu domačega kruha. Oče se je opravičil, češ da je samo ovsenjak. „Veš," je rekel, „še se spominjam časov, ko smo jedli tak kruh . . . Kako dober je bil . . ."

Oče je poklical vse otroke, da nas je videl. Vsakemu je imel kaj povedati. Ko se je nekaj časa pogovarjal z nami, ga je sestra prosila, naj se ji podpiše v knjigo Doberdob. Vsa srečna je potem knjigo shranila.

Cecilija Petrič

Igla - orožje

Živel je deček, ki je rad popolnoma neoborožen hodil po gozdovih, čeprav ga je oče često svaril, naj ne bo nepreviden.

„Niti igle ne vzameš s seboj," je navadno dejal oče. „Če te kdo napade, kako se boš mogel braniti?"

Toda deček se je brezskrbno smehljal in nikakor ni hotel upoštevati očetovega nasveta.

Spet je odšel v gozd in ko je bil globoko v njem, ga obkrožijo in ujamejo razbojniki. Tedaj se spomni očetovih besed in vzdihne:

„O, da bi imel s seboj vsaj iglo, ne bi me tako zlahka ujeli."

„Na, tu imaš iglo," se mu roga poglavar razbojnikov.

Deček vzame iglo z velikim strahom in previdnostjo, kot da je zares nevarno orožje.

„Kaj, ali si se zbodel," buljijo vanj razbojniki.

Poglavar razbojnikov se mu približa, da bi bolje videl. Deček pa ni zgubljal časa in kot bi trenil zbode razbojnika v nos. Razbojnik zarjove od bolečine, spusti puško in se zgrabi za nos z obema rokama. Deček, ne bodi len, zgrabi za puško in požene v beg vse razbojnike.

Ko se je srečen vrnil domov, reče svojemu očetu:

„Popolnoma prav si mi svetoval, oče. Danes me je ujela tolpa razbojnikov in preprosta igla mi je rešila življenje."

„Tudi igla utegne biti dobro orožje, če je v rokah pravega junaka," reče oče.

(Po sudanski pravljici)

---

prinesla kitaro in že so peli najnovejše partizanske pesmi. Vse je pelo.

Gospodar je naglašal o padlem Johanu spoštljivo mnenje. Pripovedoval je, od kdaj je vzdrževal s pokojnim že stike. Že več kot pred letom dni. Že v začetku, ko je prihajal Johan s Stanetom Mrharjem še od kokrške strani. Potem je končal po dolgih lepih besedah:

„Tega nisem mislil niti sekunde, da bi Johan kaj tajnega povedal. Za njega sem bil prepričan, da bi žrtvoval samega sebe, preden bi spravil nekoga v nesrečo. Fant je bil značajen, da ga ne najdeš zlahka v tukajšnjem kraju!"

Domen je komaj zadrževal solze.

Sredi noči so krenili nazaj proti belanski strani. Domen je opažal, da žalost in intimne srečne izpovedi oplemenitijo zanesljivega človeka. Tudi Jetrač in Žajni se izboljšujeta, je ugotavljal z zadovoljstvom. Nihče od borcev ni tarnal nad dolgo, naporno potjo.

Ko so počivali, se Milanček ni mogel vzdržati, pa je povedal, kako se je godilo pred meseci v Koritah Kijevu z dragocenim nahrbtnikom, polno domače hrane in slastne šunke, kar sta odnesla dva zlikovca novinca. Nekateri so požirali globoke sline, četudi niso bili lačni. Domen pa se je čudil, da niso odgnali policisti potoških domačinov, kajti vrinjenca sta izdala vse, kje so se zglašali Kijevovi in kje dobili hrano. Zdaj se je tudi spomnil, da so družino ‚Na kegljišču' aprila 42 izselili, k sreči pa čez kratko spet spustili domov. Sedaj jo razmeroma pustijo pri miru.

„Morda pa spametuje pol ducata čednih domačih dečel grabežljive nemške šape!" se je pošalil belanski novinec. Mislil pa si je zase: Ko bi bilo po moje, bi želel ostati za hlapca pri taki hiši s tolikimi hčerami. Ko ne bi bilo vojne seveda, se je sam popravil. Glasno pa je pohvalil:

„Ko bi sodelovale vse hiše tako, bi Švabe hitro pregnali!"

Milanček je bil vedno optimist:

„Odvisno je od pravilnega našega nastopa, pa bo vse z nami!"

Vstal je in dal še Domnu cigareto. Samo dve je imel.

Obveščevalna skupina se je sestala visoko gori pri Blaževih, okoli tisoč metrov nad Meddoljem. Matevževci se dolgo niso pojavili. Zato je moral Domen čakati. Bilo mu je kar prav. Se človek vsaj malo oddahne! se je zadovoljil, ker zdaj velja teden za tednom vedno isto: Prideš do Pohorčanov, te pošljejo več kot pet ur daleč na drugo stran. Prideš po stezah, ovinkih, skozi noč, slabo vreme in vedno grozečo smrtno nevarnost, pod Obir, pa te že spet pošljejo nazaj proti Peci. Madona, kurirji in obveščevalci so vedno na nogah kot nemške patrulje in gestapovski zasledovalci . . .

Nekaj časa je tičal Domen s svojimi tremi spremljevalci tudi na prazni koprivški kmetiji pri Garežu. Prežali so v skrivalnici. Okoli poslopja, po skednju in v hiši je samevala zapuščenost. Domen je premišljeval s težko glavo: Tukaj sem se zadrževal precej časa kot ‚higar' 39. in 40. leta. Tedaj je bilo še vse drugače. Kdo bi tedaj sanjal, da bomo mi tu okoli partizanili kot slovenska osvobodilna vojska?! Kako je sitnaril Jelšnik in vedno z mano nemškutal! Danes tega ne morem več verjeti. Po eni strani ima tisti živahni revirski politični aktivist prav, ko zatrjuje, da imamo Slovenci v naših lastnih vrstah žal škodljivce bodisi zaradi starodavne trdovratne verske enosmernosti bodisi iz zanikrnega klečeplaštva napram tujcu. Če pomislimo na Jelšnikovo vlogo, ki jo je igral, zveni zdaj skoraj neverjetno. Zakaj se more zapustiti naš človek, da samega sebe zanika, ko svojce, svojo rodbino, svojo narodnost zataji, jo sovraži in hoče biti Nemec . . .

Domna je zmotil Žajni Honz, ki je pripeljal s sabo nepoznanega partizana. Nekaj metrov stran je stal še nekdo. Tega je Domen poznal. Aha, z mežiške strani prihajajo! je pravilno ugibal.

Tovariši so menjali med sabo najnovejše novice. Nekatere so bile že kar po tedne stare. Zakaj nekatere zveze niso delovale hitro in brez težav. Tako je izvedel Domen šele pred nekaj dnevi, da je Prva koroška četa že tri dni pred napadom na belanski hotel za nekaj časa zasedla zunaj v Podjuni Šentvid, nato zaplenila številne puške in še dve pištoli. Zdaj pa je čul od mežiških kurirjev:

„Enaintridesetega oktobra pa je Druga četa zasedla Kotlje kar sredi dopoldneva. Partizani so prisostvovali z zastavami pri maši, katero je bral seveda nemški duhovnik v nemščini. Naši fantje so zapeli zunaj pred cerkvijo po maši. Tudi župnika so postavili zraven. Potem je sledilo več nagovorov. Sam Matjaž je govoril, nepozabno! Ljudje so se navduševali. Navrh pa so zapeli borci in aktivisti več partizanskih pesmi. Ljudje so sodelovali. To je bil moraličen uspeh, ki bi ga potreboval vsak večji kraj tukaj okoli."

Domen je poslušal in strmel. Kot vselej, kadar je slišal o kaki drzni akciji partizanskih edinic. Vedel je v bistvu sedaj samo za tri čete, po imenu vsaj, a koliko pa je še drugih skupin, ki razvijajo učinkovite aktivnosti. Pa če je v vsaki skupini in četi vsaj po en Milanček ali pol Nestla, haha, potem je to že prava reč!

(Dalje prihodnjič)

11. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

JANKO PLETERSKI

Avstrijska socialna demokracija in koroški plebiscit

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Takšno stališče ni upoštevalo splošnega demokratičnega pomena gibanja t. i. nezgodovinskih narodov za emancipacijo in je dejansko pomenilo ohranjevanje obstojočega stanja v deželi. Brnski program, ki je naglašal rešitev narodnostnega vprašanja na podlagi avtonomije narodov, razmejenih med seboj po jezikovni meji, ne oziraje se na zgodovinske, kronovinske meje (to bi seveda pomenilo politično delitev takšnih narodnostno dvojnih dežel kot so bile Češka, Moravska, Štajerska, Koroška in druge) v praktični politiki koroške socialne demokracije ni povzročil prav nobene spremembe.

V času boja za volilno reformo v državni zbor leta 1906 je koroška socialdemokratska stranka v smislu splošne socialdemokratske politike priznavala pravico Slovencem do vsaj dveh volilnih okrajev na Koroškem, ki bi obsegala glavnino ozemlja slovenske naseljenosti. Znano je, da je volilna reforma pod posebnim pritiskom koroške nemškonacionalne stranke priznala Slovencem le en sam volilni okraj, ki je obsegal Podjuno južno od Drave in pa Borovlje. Medtem ko je koroška nemškonacionalna stranka pri volitvah skušala osvojiti tudi ta okraj, je koroška socialna demokracija priznavala slovenski značaj tega okraja. Socialdemokratsko kandidaturo v tem okraju je prepustila Jugoslovanski socialdemokratski stranki.

Volilna reforma narodnega vprašanja seveda ni rešila na nobenem področju in še celo ne na Koroškem, vprašanje se je zaostrovalo in v letu 1910 je prišlo do edine širše utemeljitve stališča koroške socialdemokratske stranke do slovenskega vprašanja (govor državnega poslanca Rieseja 3. marca 1910 v državnem zboru), ki jo poznamo v času pred prvo svetovno vojno. V konkretnem primeru se je tedaj koroška socialdemokratska stranka opredelila proti zahtevi po enakopravnosti slovenskega jezika. Novost je bila v tem, da je uvidela, da se v narodnostnem boju na Koroškem „naznanja začenjajoči se obračun na jugu države". To je bilo priznanje politične, ne zgolj kulturne vsebine narodnostnega vprašanja. Izjava je izrazila skepso do prizadevanj predstavnikov nemško nacionalne stranke, da bi obdržali vpliv nad ozemlji doli do Trsta in je temu nasproti poudarila stališče narodne avtonomije. Vendar je prepuščala boj za takšno avtonomijo Slovencem samim, za socialno demokracijo pa videla poglavitno nalogo v tem, da naj skrbi za to, da se delavstvo narodnostnega spopada ne bo udeleževalo, marveč da bo složno nastopalo v prizadevanjih za izboljšanje gmotnega položaja.

Takšno stališče je dejansko pomenilo ohranjevanje obstoječega stanja v razmerju med obema narodoma v deželi. Po drugi strani — in tega ne smemo prezreti — pa je takšno stališče vendarle omejevalo politični vpliv nemškonacionalne stranke tako, da ni zajel večjega števila ljudi v slovenskem delu dežele. Nemške meščanske stranke same zase politično še vedno niso bile kos slovenski stranki v slovenskem volilnem okraju Koroške. Načelo narodne avtonomije in nevtralnosti delavstva v narodnostnih bojih sta obe skupaj izhajali na eni strani iz reformistične koncepcije delavske politike, na drugi strani iz vidika ohranjevanja integritete habsburške države. Ne smemo pozabiti seveda tudi tega, da je mogoče politiko koroške socialne demokracije v tem času pravilno doumeti, šele, če upoštevamo tudi politično strukturo slovenskega narodnega gibanja na Koroškem. Slovensko gibanje je poznalo le eno in to konservativno politično orientacijo, v katerem se v strankarskem smislu ni izoblikoval ne slovenski liberalni in ne slovenski socialdemokratski tabor. Šele ta okoliščina je omogočala koroškim socialdemokratom tisto značilno, a v sociološkem pogledu tako zgrešeno izenačevanje slovenskih prizadevanj s klerikalnimi.

Ob začetku svetovne vojne leta 1914 je nemško-avstrijska socialna demokracija podprla vojskovanje Avstroogrske ne le iz splošnih „patriotičnih", marveč tudi z nemških nacionalističnih pozicij. Vprašanje, kako se je obnašala koroška socialna demokracija v tistih dneh, še ni preučeno. Gotovo pa je, da se od dunajskega vodstva ni ločevala. Tudi ni znano, da bi se v teku vojne v njenih vrstah pojavila kaka diferenciacija. Podobno kot sploh v drugih avstrijskih deželah, je koroško delavstvo v svoji ogromni večini ob koncu svetovne vojne bilo in ostalo v njenem taboru. Tudi ne vemo, kolikšen je bil na Koroškem odmev formiranja (proti koncu leta 1917) t. i. „levice" v avstrijski socialni demokraciji (Otto Bauer, Friedrich Adler), ki je v nasprotju z dotedanjo politiko stranke poudarjala pravico narodov do samoodločbe. Puščamo ob strani vprašanje, od kod je levica tedaj to izredno pomembno politično demokratično načelo prevzemala, ali iz političnih koncepcij nove mednarodne revolucionarne levice in še posebej iz političnih načel oktobrske revolucije, ali pa je to bil prevzem enega poglavitnih gesel antante, ki bi ga prevzeli z namenom rešiti nemški narod in njegove interese v bližajočem se polomu in obračunu ob koncu svetovne vojne. Nas zanima, koliko in kako je avstrijska in še posebej koroška socialna demokracija bila pripravljena to načelo priznati tudi slovenskemu narodu.

(Dalje v prihodnji številki)

Slovenski športni klub — Slovensko prosvetno društvo „Zarja" — Slovenska športna zveza vabijo na predavanja dr. PETRA AŽMANA, vodje športnomedicinskega centra v Ljubljani o

ZDRAVSTVENEM VARSTVU V TELESNI KULTURI

v sredo 14. maja 1980 ob 19.30 uri v hotelu OBIR v Železni Kapli
Dr. Ažman bo tudi odgovarjal na vprašanja poslušalcev

Prisrčno vabljeni!

---

8. Kulturni teden v Globasnici

OD 11. DO 18. MAJA 1980
vabita SKD v Globasnici in SPD „Edinost" v Štebnu

S P O R E D

NEDELJA, 11. 5. 1980 ob 20. uri:
Predstavitev pesniške zbirke Valentina Polanška „Činček in Čopka"
V kulturnem delu sodelujejo: ženski oktet SPD „Obir" iz Obirskega in otroški zbor SKD v Globasnici.
Knjigo bo predstavil višji vl. sv. dr. Pavle Apovnik. Med posameznimi točkami bere avtor knjige iz svojih del.

ČETRTEK, 15. 5. 1980 ob 20. uri:
Koncert mešanih zborov iz Podjune. Sodelujejo: MPZ iz Železne Kaple, MPZ Podjuna-Pliberk, MPZ „Danica" iz Šentvida v Podjuni, MPZ „Gorotan" iz Šmihela, MPZ „Srce" iz Dobrle vasi, in MPZ iz Globasnice.

PETEK, 16. 5. 1980 ob 20. uri:
Predavanje univ. docenta dr. Hannsa Haasa „Kärntens Slowenen und der österreichische Staatsvertrag" — „Koroški Slovenci in avstrijska državna pogodba".

SOBOTA, 17. 5. 1980 ob 15. uri v ljudski šoli v Globasnici
Lutkovna predstava „Igra za poredneže" — nastopajo lutkarji Katoliškega prosvetnega društva iz Šmihela.

NEDELJA, 18. 5. 1980 ob 20. uri
Veseloigra „Poročil se bom s svojo ženo" — nastopa igralska skupina „Oder 73" SPD Edinost v Pliberku.

VSE PRIREDITVE — RAZEN LUTKOVNE IGRE — SO PRI ŠOŠTARJU V GLOBASNICI.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 9. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Zvok iz človeške roke — 10.30 Prosim k mizi — 10.55 Klub seniorjev — 11.35 Morske zgodbe — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Kunibert — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppets Show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.15 Modna revija — 21.20 Nonstop nonsens — 22.05 Reklama in šport — 22.20 Življenje je šola.

SOBOTA, 10. 5.: 14.30 Veseloigra — 16.00 Poročila iz parlamenta — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Periklejev čas — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Canrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 šport — 22.25 Schifterjevi Schellacki — 23.10 Nogomet — 0.15 Poročila.

NEDELJA, 11. 5.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Če se izjalovi ljubezen — 15.05 Benji na vroči sledi — 16.30 Volga — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Bobi in Strolchi — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Mladi potrebujejo ljubezen — 21.45 šport — 22.00 Poročila — 22.05 Življenje je šola.

PONEDELJEK, 12. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Če se izjalovi ljubezen — 10.00 Tako dela naša pošta — 10.30 Veseloigra — 12.00 Poročila iz parlamenta — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zgodbe o konjih — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pohnedeljski šport — 21.05 Akcija v Manhattanu — 21.50 šport.

TOREK, 13. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Gmota in prostor — 10.30 Benji na vroči sledi — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hitreje, višje, močneje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poseben primer Avstrije — 21.00 Igra se lahko začne — 21.45 S skrito kamero.

SREDA, 14. 5.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Avstrijska državna pogodba — 10.30 Teta Mame — 17.00 Lutke — 17.25 Glasba — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Reporterska komedija — 21.55 Nogomet.

ČETRTEK, 15. 5.: 15.00 Tukaj je en žerjav — 15.30 25 let državne pogodbe „svečanost v Belvedere" — 16.30 25 let državne pogodbe „slovesnost v Hofburg" — 18.00 Pregled sporeda — 18.05 Serengeti ne sme umreti — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Železni Gustav — 21.15 Psevdo dokumentacija Joachima Roeringa — 22.15 Poročila — 22.20 Evropsko prvenstvo v judo.

PONEDELJEK, 12. 5.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Angleščina za začetnike — 18.30 Bodoči mojstri — 19.00 Vzgoja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poldark — 21.05 Glasba „Austria Akkord" — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Pozdrav za Henryja Fonda.

TOREK, 13. 5.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Velika mesta sveta — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.03 Beatlemanija — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 14. 5.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Francoščina za začetnike — 18.30 Brez nagobčnika — 19.00 Military-tatoo — 20.15 Kultura v sredo — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Eden igra napačno.

ČETRTEK, 15. 5.: 15.55 Pregled sporeda — 16.00 Odbojka — 17.00 Poj z nami — 17.30 Oče zlatega zapada — 18.15 25 let državne pogodbe — 20.15 Marija Terezija — 21.45 Šport — 22.00 Otvoritev dunajskega slavnostnega tedna — 22.30 12 porotnikov.

AVSTRIJA 2

PETEK, 9. 5.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Tako dela naša pošta — 18.00 Če se izjalovi ljubezen — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite, mi zaigramo — 19.25 Don Carlos (uvod) — 19.30 Don Carlos — 21.15 Deset pred deseto — 21.30 Intervju: Marcel Prawy z Herbertom Karajanom — 23.10 En dan kot vsak drugi z zemeljskimi orehi.

SOBOTA, 10. 15.: 15.00 Plavalni turnir narodov — 17.00 Waltoni — 17.45 Kako se opraši rastline — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 gostilničarka — 22.00 Tretji mož.

NEDELJA, 11. 5.: 14.25 Pregled sporeda — 14.30 Plavalni turnir narodov — 16.10 Poldark — 17.00 The Farmer Takes a wife — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Teta Mame — 22.00 Vladimir Horowitz live — 23.00 Intervju z Vladimirom Horowitzem.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 9. 5.: 9.15 Andreas Božič: Pomen pošte (šolska radijska oddaja za šolarje od 1.—4. šolske stopnje) — 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 10. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 11. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 12. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Dr. Mirt Zwitter: „Ob 25-letnici podpisa državne pogodbe.

TOREK, 13. 5.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — „Mlada grla", posnetki otroških in mlad. skupin s koncerta ‚Koroška poje'.

SREDA, 14. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK (VNEBOHOD), 15. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Še gori ljubezen . . . splet nabožnih pesmi.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 9. 5.: 8.45 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Kako je poluhec spoznal čarovnika — 17.30 Ptičje strašilo, mladinska nadaljevanka — 17.55 Tri srca — Radenci 80 — 18.25 Mozaik — 18.30 Obzornik — 18.40 Pred izbiro poklica — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Glasbena oddaja — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Zakaj imam Ljubljano (vendarle) rad — 21.30 V znamenju — 21.45 Martin Luther King, TV nadaljevanka.

SOBOTA, 10. 5.: 8.00 Poročila — 8.05 Mali pingvin, otroška serija — 8.20 Vrtec na obisku — 8.35 Piki piše pismo — 8.50 Otroštvo mladosti — 9.20 Pisani svet — 9.50 Človek hoče navzgor, TV nadaljevanka — 10.50 Dokumentarna oddaja — 625 — Poročila — 15.20 Poročila — 15.25 Nogomet Vardar : Željezničar — 17.45 Mi trije in pes iz pasje vasi, češki film — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Milost, francoska komedija — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Rio bravo, ameriški film — 22.20 Kažipot — 22.40 Poročila.

MLADINSKO POTOVANJE V SOVJETSKO ZVEZO
(Moskva - Leningrad)

Od 29. 6. — 6. 7. 1980. Cena: 4.000.— Starostna meja: do 35 let. Prijave: tov. Anton Malle, Schmelzhüttenstraße 55, 9020 - Tel. (0 42 22) 24 74 55

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača" v Slovenjem Plajberku vabi na

PREDAVANJE O ZDRAVJU

v petek 9. maja 1980 ob 20. uri pri Foltu v Slovenjem Plajberku. Predava dr. Hribernik iz Kranja.

Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu vabi na uprizoritev igre Antona Leskovca

DVA BREGOVA

v soboto 10. maja 1980 ob 20. uri v farni dvorani v Šmarjeti
Uprizoritelj igre: SPD Radiše

Prisrčno vabljeni!

Mladinska skupina „Oder 73" Slovenskega prosvetnega društva „Edinost" v Pliberku vabi na predstavo mladinske igre

KEKEC

ki bo v nedeljo 18. maja ob 15. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku

Prisrčno vabljeni!

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: Otroci v Železni Kapli v nedeljo 11. maja 1980 ob 10.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli
Na sporedu bodo pesmice, deklamacije in dve igrici.
Nastopili bodo tudi tamburaši in folklorna skupina SPD „Zarja"

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" v Ločah vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v soboto 10. maja 1980 ob 19. uri pri Pušniku v Ločah
Na sporedu bodo predvajanja učencev glasbene šole, recitacije šolarjev in zabaven večer

---

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Šentvidu vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v nedeljo 11. maja ob 15. uri pri Voglu v Šentprimožu
Spored: otroci iz vrtca z igrico „Pod medvedovim dežnikom", šolarji z igro „Lenuhinja", deklamacije, instrumentalni prispevki in mlajši mladinski zbor SPD „Danica"
Po proslavi bo za mamice pripravljena majhna zakuska.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

PROSLAVO MATERINSKEGA DNEVA

v nedeljo 11. maja 1980 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu
Spored bodo oblikovali naši otroci
Prisrčno vabljeni, posebno pa še mamice, mame in babice!

OBIŠČITE WERNER BERGOVO GALERIJO V PLIBERKU

Vodstvo Werner Bergove galerije sporoča, da je galerija od nedelje 11. maja do 31. oktobra 1980 spet vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure odprta.
Obisk galerije je po dogovoru možen tudi izven navedenega časa.
Še v teku meseca maja pričakujejo 40.000 obiskovalca galerije od njene ustanovitve leta 1968. Štiridesetisočega obiskovalca bodo počastili s posebnim darilom.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec / Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

---

PROSVETNO DRUŠTVO V VELIKOVCU PRIREJA

1. Velikovški kulturni teden

V torek 13. 5. 1980 ob 20. uri v Gosp. šoli v Šentrupertu pri Velikovcu

predavanje
OBLETNICE V LETU 1980
AKTUALNA NARODNO-POLITIČNA VPRAŠANJA
(referenti bodo objavljeni v posebnem razpisu)

Filmski popoldnevi za otroke bodo v sledečih krajih:
v petek, 9. 5. ob 15. uri v Grebinjskem kloštru;
v petek, 9. 5. ob 17. uri v gostilni Kramer na Djekšah;
v soboto, 10. 5. ob 14. uri pri Havžarju (Kuchling) v Štriholčah
v sredo, 14. 5. ob 14. uri v Gospodinjski šoli v Šentrupertu pri Velikovcu
v sredo, 14. 5. ob 16. uri v župnišču v Šmarjeti pri Velikovcu

V soboto, 10. 5. ob 20. uri v gostilni Kočmar na Djekšah
koncert
„PESMI NARODOV"
Gostuje Mešani pevski zbor „Rož" iz Šentjakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča.

V nedeljo, 11. 5. ob 15. uri
„MATERINSKA PROSLAVA"
v Gospodinjski šoli v Šentrupertu pri Velikovcu.
Nastopajo: pesnik in pisatelj Valentin Polanšek in otroci iz okolice z deklamacijami, recitacijami in pesmimi.

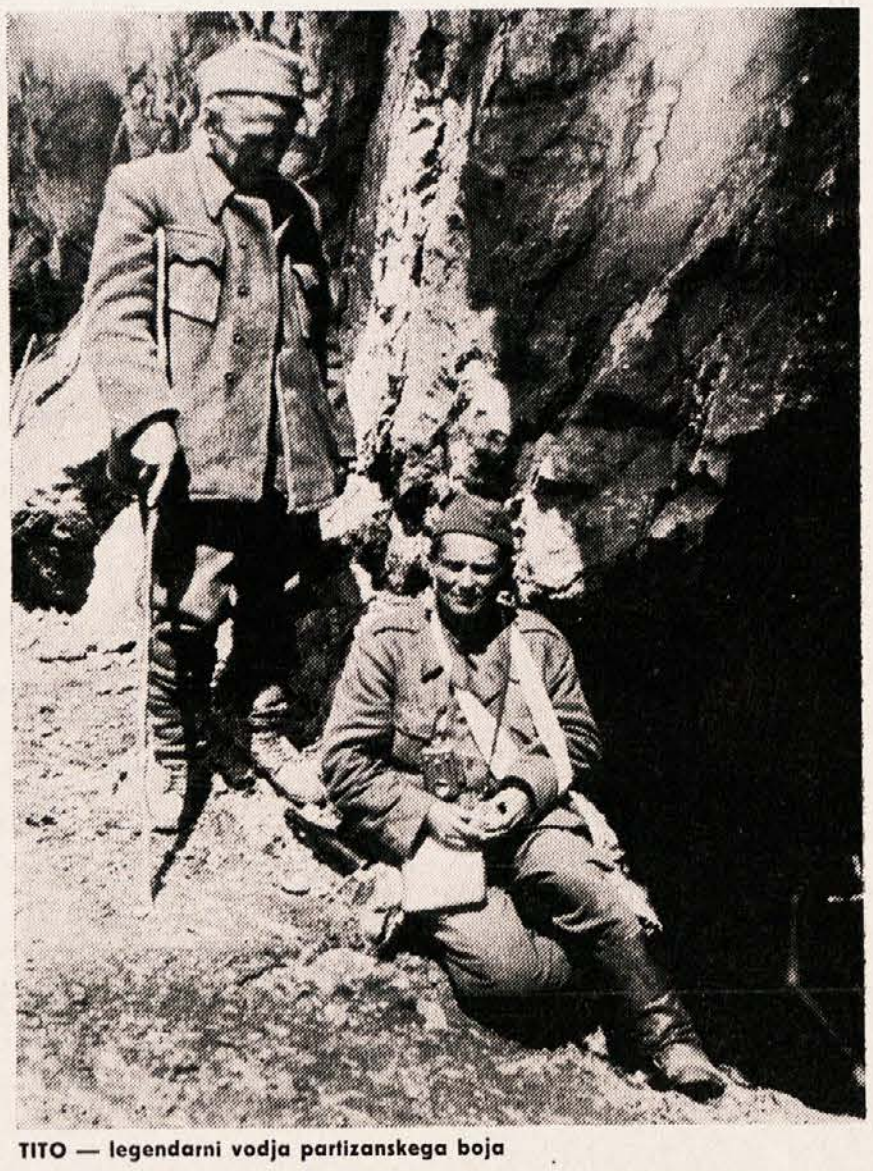

TITO — legendarni vodja partizanskega boja

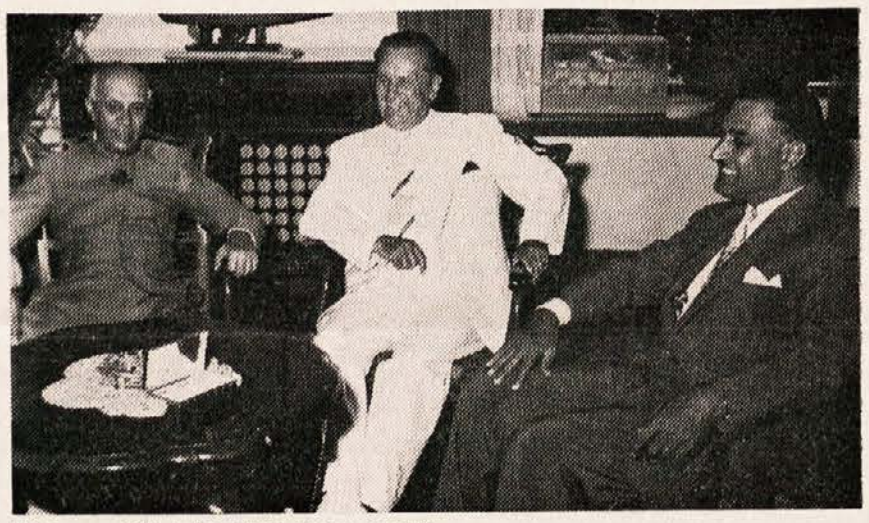

TITO — veliki državnik in borec za mir

TITO — delavec med delavci in pobornik za pravice delovnega človeka

TITO — mladini vzornik in prijatelj

Tudi koroški Slovenci

smo zgubili prijatelja in zagovornika pravic narodnih manjšin

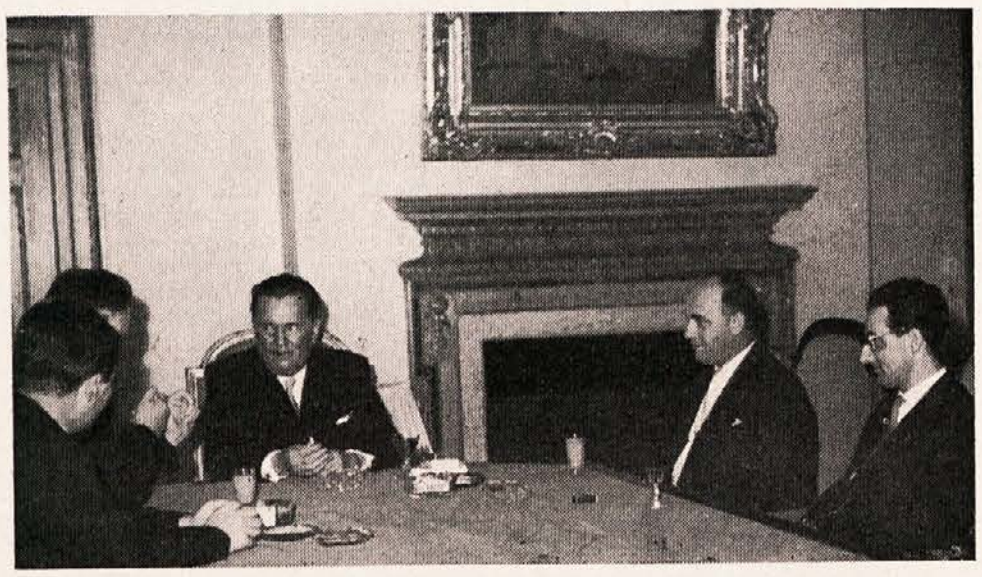

Ob številnih priložnostih je predsednik Tito sprejel tudi predstavnike koroških Slovencev. V njem smo imeli prijatelja in zagovornika pravic narodnih manjšin, ki je z zanimanjem in razumevanjem spremljal naše delo ter nudil podporo našemu boju za dosego resnične enakopravnosti.

Ob smrti tovariša Tita je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter v imenu naše osrednje organizacije izjavil:

V tem težkem, z resno skrbjo in tiho boljo pričakovanem trenutku splošne žalosti, ko je neizprosna in nespremenljiva usoda postala resnica, čutim najprej potrebo, da v imenu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in širše koroške narodnostne skupnosti izrečem Predsedstvu, Zvezni skupščini in Zveznemu izvršnemu svetu SFR Jugoslavije ter vsem jugoslovanskim narodom in narodnostim iskreno sožalje ob smrti predsednika republike maršala Tita.

Koroški Slovenci in še posebej koroški slovenski partizani, ki smo se borili pod junaškim vodstvom maršala Tita v sklopu Jugoslovanske osvobodilne armade na strani zavezniških in asociiranih sil proti nacifašizmu, se v globokem spoštovanju vključujemo v nedeljeno žalost vseh jugoslovanskih narodov tako kot del slovenske narodne celote kakor kot slovenska narodna skupnost v Avstriji, ker se zavedamo tragike in usodnosti nenadomestljive izgube enkratne zgodovinske osebnosti umrlega za jugoslovansko državo in njene narode, pa tudi za našo koroško slovensko narodno skupnost in za ves svet.

Jugoslovanski narodi in narodnosti so zgubili s smrtjo maršala Tita tvorca nove, svobodne, socialistične samoupravne federalne skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti in državnika, ki je kot zasnovatelj in neosporavani voditelj neuvrščenih držav Jugoslaviji priboril ugled in pomen, ki daleč presega njeno številčno in vojaško moč.

Koroški Slovenci in vse manjšine jugoslovanskih narodov smo zgubili iskrenega prijatelja, ki nam ni le ob srečanjih in v danih težkih situacijah obljubljal in nudil pomoč in podporo, marveč je kot temeljit poznavalec nacionalnega vprašanja le-to, kakor kaže zlasti njegova iniciativa v Helsinkih, vedno vključeval kot neločljiv del v širši sklop splošnega prizadevanja za odpravo napetosti ter za demokratizacijo mednarodnih in splošno medčloveških odnosov.

Ves svet pa je zgubil neumornega pobornika za pravice ponižanih in razžaljenih, pobornika za odpravo gospodarskega nesorazmerja med razvitimi in nerazvitimi in proti blokovski razdelitvi sveta za politiko neuvrščenosti kot edino alternativo proti vojni in najodličnejšega pobornika za mir, za katerega ves svobodoljubni svet zaradi smrti maršala Tita v trenutno tako napeti mednarodni situaciji še posebno trepeta.

Prepričan sem in zadnji čas je to še potrdil, da so ideje in delo velikega pokojnika že tako zakoreninjeni ne le v jugoslovanski socialistični samoupravni stvarnosti, marveč v vsem svobodoljubnem svetu, da bodo učinkovali v korist ohranitve miru v svetu kakor danes tudi še jutri in v nadaljnji bodočnosti.

Koroški Slovenci se v globokem spoštovanju in v iskreni hvaležnosti klanjamo spominu trikratnega narodnega heroja maršala Tita!